

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Moje čtenářská zkušenost s románem Daniely Hodrové Vyvolávání

My own experience as a reader of Vyvolávání, novel by Daniela Hodrová

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Josef Peterka, CSc.

Autorka bakalářské práce:

Ivona Kobrová

Libáňská 2334, Horní Počernice, Praha 9, 193 00

Specializace v pedagogice (ČJ - D)

prezenční forma studia

Rok dokončení bakalářské práce: 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 18. června 2013

.....

Ivona Kobrová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Josefu Peterkovi, Csc. za jeho odborné vedení a cenné připomínky, jež mi byly z jeho strany poskytnuty.

Obsah:

Úvod	6
1. Daniela Hodrová	8
1. 1. Životopisné údaje	8
1. 2. Teoretická činnost	8
1. 3. Literární příbuznost	10
1. 4. Ocenění	10
1. 5. Publikování	11
1. 6. Bibliografie	11
1. 6. 1. Romány	11
1. 6. 2. Teoretické práce o literatuře	12
1. 6. 3. Účast v týmových pracích.....	12
1. 6. 4. Překlad	12
1. 6. 5. Uspořádala a vydala.....	12
2. Moje čtenářská zkušenost	12
2. 1. První kontakt	13
2. 2. Čtenářská náročnost	15
2. 3. Intertextualita	17
2. 4. Východní učení	21
2. 5. Rozsah	23
2. 6. Vzkaz pro autorku	25
3. Prostor	25
3. 1. Praha.....	25
3. 2. Olšanský hřbitov	26
3. 3. Pokoj	27
3. 4. Divadlo	28
3. 5. Hora.....	29
3. 6. Nový prostor.....	29
4. Postavy	30
4. 1. Putovní postavy	31
4. 2. Loutky	32
4. 3. Nové hrdinky.....	33
4. 3. 1. Bohunka	33

4. 3. 2. Anita.....	36
4. 3. 3. Jana.....	37
5. Smysl	38
5. 1. Vzpomíná a hledání	39
5. 2. Zpověď	41
5. 3. Odkaz	43
6. Přínos díla.....	43
Závěr.....	45
Seznam literatury.....	47
Abstrakt	49
Klíčová slova.....	50

Úvod:

Cílem mé bakalářské práce je reflexe vlastní čtenářské zkušenosti s posledním vydaným románem spisovatelky a literární teoretičky Daniely Hodrové *Vyvolávání*.

Nejprve bych chtěla uvést důvody, které vedly k výběru mnou zpracovávaného tématu. Když jsem začala přemýšlet, jaké téma si zvolím, velmi dlouho jsem se nemohla rozhodnout, zda se přidat k současné silné vlně prací s židovskou tematikou, věnovat se zobrazení světa očima dětského hrdiny, lákala mne i konfrontace filmové verze s literární předlohou. Možných variant bylo tedy mnoho, ale nakonec mne zásadně ovlivnila konzultace s doktorem Josefem Peterkou, během níž mi navrhl, zda bych nechtěla věnovat některé ze současných českých autorek a mezi několika jmeny zaznělo i Daniela Hodrová. O literátce jsem na počátku věděla pouze to, že její poslední román získal v roce 2010 prestižní literární cenu. Avšak k této základní informaci jsem si vyhledala několik dalších, které mne podnítily k tomu, abych se rozhodla na základě vlastní čtenářské zkušenosti zamyslet nad daným dílem a proniknout do spisovatelčiny poetiky.

Jedním ze zajímavých podnětů pro výběr tohoto tématu bylo také spojení mne jako mladé čtenářky a autorky, která je jen o pár let mladší než moji prarodiče. Daniela Hodrová není ve svém oboru rozhodně žádnou začátečnicí a má také bohaté životní zkušenosti, na jejichž základě se v její tvorbě výrazně projevuje prožívání smrti rodinných příslušníků. Na druhé straně jsem já, Ivona Kobrová, dvaadvacetiletá studentka Pedagogické fakulty, jež stojí teprve na počátku své životní dráhy a je podporována mnoha příbuznými.

Čtenářskou zkušenost zakládám na metodě opakovaného přečtení románu s přihlédnutím k spisovatelčině předchozí tvorbě. V některých aspektech se práce bude opírat i o poznatky z autorčiných teoretických prací. Již na počátku se zavazuji, že se pokusím být při své práci co nejupřímnější.

Sama jsem důkazem toho, že Daniela Hodrová může být pro mnoho čtenářů neznámou autorkou, proto jsem se rozhodla práci zahájit exkurzem do jejího osobního (viz. 1. 1. Životopisné údaje) a profesního (viz. 1. 2. Teoretická činnost, 1. 3. Literární příslušnost, 1. 4. Ocenění, 1. 5. Publikování, 1. 6. Bibliografie) života.

Moje čtenářská zkušenost je názvem nejen celé mé práce, ale označila jsem tak i jednu z kapitol, avšak neznamena to, že by můj názor ostatní oddíly nějak přehlížely, k tomuto rozdělení mne vedla především tematická

různorodost jednotlivých aspektů díla, jež mne ovlivnily bezprostředně během čtení. Nejprve uvádím, jak jsem k dílu čtenářsky přistupovala (viz. 2. Moje čtenářská zkušenost), následně upozorňuji na průběh prvního čtení knihy (viz. 2. 1. První kontakt), očekávanou čtenářskou náročnost reflektuji se zvýrazněním specifických rysů autorčina stylu ovlivněného postmoderními přístupy (viz. 2. 2. Čtenářská zkušenost). Věnuji se i propojení tohoto románu s díly ostatních spisovatelů (viz. 2. 3. Intertextualita) a zakomponování východních myšlenek (viz. 2. 4. Východní učení). Diskutabilní částí románu je pro mne i rozsah díla (viz. 2. 5. Rozsah). Tuto kapitolu zakončí vzkaz čtenářky autorce (viz. 2. 6. Vzkaz pro autorku).

Třetí kapitola bude zaměřena na místa, která jsou pro autorku typická (viz. 3. 1. Praha, viz. 3. 2. Olšanský hřbitov, viz. 3. 3. Pokoj, viz. 3. 4. Divadlo, viz. 3. 5. Hora) i zcela nová (viz. 3. 6. Nový prostor). Reflektován bude princip zobrazování prostoru a literátčin vztah k nim.

Celý následující oddíl bude věnován postavám, které se v románu objevují. Na začátku se zaměřím na postavy, jež sem přešly z dřívějších děl (viz. 4. 1. Putovní postavy) a zamyslím se nad podstatou zobrazovaných loutek (viz. 4. 2. Loutky). Z nových postav jsem si k rozboru jejich postavení v této knize vybrala tři hrdinky (viz. 4. 3. 1. Bohunka, viz. 4. 3. 2. Anita, viz. 4. 3. 3. Jana).

Vyvolání nesměřuje k jednomu jasnému smyslu, ale ve velké míře záleží na recipientovi, jak se k danému tématu postaví (viz. 5. Smysl). Osobně jej spatřuji v reflexi autorčina postoje k dílu (viz. 5. 1. Vzpomínky a hledání, viz. 5. 2. Zpověď, viz. 5. 3. Odkaz).

V poslední kapitole bych se chtěla polemizovat nad přínosem díla pro současnou českou literaturu (viz. 6. Přínos díla).

1. Daniela Hodrová:

1. 1. Životopisné údaje:

Spisovatelka a literární teoretička Daniela Hodrová se narodila 5. července 1946 v Praze. Po maturitě na střední všeobecně vzdělávací škole pracovala rok jako asistentka režie a dramaturgie v Divadle Jiřího Wolkra. Od roku 1964 studovala na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze nejprve ruštinu a češtinu, poté francouzštinu (do roku 1972), a, než byl obor zrušen, srovnávací literaturu.¹

V letech 1972 - 1975 pracovala jako redaktorka v nakladatelství Odeon. Roku 1975 se stala aspirantkou a od roku 1980 je vědeckou pracovnící oddělení teorie literatury Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV (nyní Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR), v jehož čele řadu let stála a kde působí dodnes.²

Otec, Zdeněk Hoder (1. 1. 1908 - 15. 11. 1984), byl filmovým hercem a dlouholetým členem Divadla na Vinohradech.

Jejím prvním manželem se v roce 1983 stal prozaik, básník a překladatel Karel Milota (vl. jm. Karel Hroch), narodil se 16. září 1937, 30. dubna 2002 podlehl rakovině. Daniela Hodrová sice přijala manželovo příjmení, pod svou tvorbu se však stále podepisuje svým dívčím jménem.

1. 2. Teoretická činnost:

Pro Danielu Hodrovou je charakteristické prostupování její literárněvědné činnosti s uměleckou literární tvorbou. Mnohá témata a postupy, jimiž se zabývá jako teoretička, zužitkovává i prakticky ve svých románech, v nichž se však rozhodně jen nepodřizuje sebou stanovým „pravidlům“, ale stále si vytváří nová, rozvíjí svůj smysl pro experiment a destrukci literární konvence. Jedná se především o pojetí prostoru jako magického a živoucího subjektu, uplatňování kompoziční různorodosti a téma proměny a zasvěcení, s nímž souvisí zvýraznění role iniciačního syžetu.

Spojitost mezi literárněvědnou profesí a vlastní uměleckou tvorbou reflektujeme nejen u Daniely Hodrové, podstatným znakem je i při vnímání práce Vladimíra Macury, blízkého přítele, pracovního kolegy a od románu

¹ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

² ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

Komedie (zde pod jménem Alexandr) i další postavy Hodrové, Michala Ajvaze, Jiřího Kratochvila a Sylvie Richterové.³

Jako spisovatelka i teoretička především potvrzuje „*chápaní románu jako věčné oscilace mezi realitou a fikcí*“⁴. Takovéto vidění světa a románu prezentovala již ve svém knižním literárněvědném debutu *Hledání románu*, kde pracovala s typologickou opozicí mezi románem-skutečností a románem-smyšlenkou.

Za jeden z nejvýznamnějších zdrojů románových situací autorka považuje iniciační syžet, kterému se věnovala v *Románu zasvěcení*. Čtenářům představila přehlednou genezi žánru a poskytla výklad o jednotlivých dílech, jež bychom s ním mohli spojovat (např. román Umberta Eca *Jméno růže*).

V knize *Místa s tajemstvím* obrátila svou pozornost k tématům literární topologie. Zkoumala charakteristiky fikčních prostorů, jež se opakovaně objevují v literatuře (např. labyrint, idylické místo, město, tajemný dům, hora), zaměřila se však i na postavy, které jsou s těmito prostory typicky spojovány (např. tulák, loupežník, kouzelník). Prostor však rozhodně nechápe jen jako oblast mimo nás, mimo naše tělo, ale velkou pozornost přikládá i vnitřnímu prostoru postav a autora.

Daniela Hodrová je hlavní autorkou kolektivního díla *...na okraji chaosu...*, jenž shrnuje poetiku literárních děl 20. století. V úvodní části se soustředila na charakteristiku nového pojetí literatury a definovala rysy specifické pro díla 20. století. Dále se zabývala poetikou kompozice, zkoumala podoby literárních postav a v závěrečném oddílu se věnovala syžetu a příběhu. V knize objevíme rozšířené pojetí termínů z oblasti literární teorie, které umožňují lépe proniknout do poetiky nových možností literárního díla. Autoři nejsou striktní soudci, kteří by autorům nebo recipientům předkládali své pojetí jako jediné správné, naopak stále potvrzují, že dnešní doba vyznává velkou názorovou toleranci a je vzdálena estetickému dogmatismu, který zde panoval dříve. Literatura je otevřeným polem působnosti a vlastní iniciativě se nemají klást zbytečné překážky.

Studie věnované především teorii románu publikuje v *České literatuře*, *Slavii*, *Estetice*, *Kritickém sborníku* a *Tvaru*.⁵

Na otázku, zda byla nejdříve literární teoretičkou, v níž se probudila touha po vlastní umělecké činnosti, či to byly právě její texty, které ji přivedly

³ Machala, L: *Literární bludiště. Balance polistopadové prózy*, s. 24 - 25.

⁴ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

⁵ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

k teoretickému zkoumání, odpověděla v rozhovoru s Janem Nejedlým takto: „*Nejde opravdu říct, co bylo prvotní, oba ty způsoby psaní šly ruku v ruce. Ovlivňovaly se navzájem. Někdy byly od sebe vzdálenější, jindy se k sobě přibližovaly. (...) Rozdíl ovšem existuje - próza je pro mě bytostnějším vyjádřením a víc se v ní uplatňuje intuice než při psaní studie nebo eseje.*“⁶

1. 3. Literární příslušnost:

Spolu s Miladou Součkovou, Věrou Linhartovou a Sylvií Richterovou je představitelkou silně intelektuální linie české prózy.⁷ Autorky spojuje hluboká znalost literární tradice, smysl pro experiment a destrukci literární konvence, výrazná je reflexe vlastního autorského gesta.⁸

Téma rozplývavých hranic mezi skutečností a fikcí, pojmání chaosu jako blahodárného elementu, rušení tradiční chronologie a situování fragmentárního děje do magického prostoru konkrétního města spojuje autorčinu tvorbu s díly Michala Ajvaze (např. *Druhé město*, 1993) a Jiřího Kratochvila. Společně tak reprezentují postmoderní linii současné české literatury.

Poetika Daniely Hodrové se v mnohém blíží magickému realismu, který vyrůstá z latinskoamerického prostředí a prosadil se především v hispánských literaturách.⁹ S díly Gabriely Garcíi Márqueze nebo Jorge Luise Borgese autorku spojuje hravá mystifikace, motivy dvojníků, zrcadel, fotografií a ustavičné znejišťování výsledného významu.¹⁰ „*Vše bývá znovu váženo, viděno odjinud a jinak, problematizováno a otevřeno.*“¹¹

1. 4. Ocenění:

27. října 2011 obdržela Daniela Hodrová Státní cenu za literaturu. Vyznamenána byla především za poslední román *Vyvolávání* a zároveň za celou dosavadní literární tvorbu.¹²

V roce 2012 se stala, jako druhá žena, nositelkou mezinárodní literární Ceny Franze Kafky.¹³

⁶ [http://life.ihned.cz/?p=030000_d&article\[id\]=53438720](http://life.ihned.cz/?p=030000_d&article[id]=53438720) (15. 9. 2012)

⁷ Dokoupil, B. & Zelinský, M.: *Slovník české prózy 1945 - 1994*, s. 108.

⁸ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2. M - Ž*, s. 401.

⁹ Sochorová, M.: *Kompletní přehled české a světové literatury*, s. 34.

¹⁰ Lehár, J. a kol.: *Česká literatura od počátků k dnešku*, s. 910.

¹¹ Lehár, J. a kol.: *Česká literatura od počátků k dnešku*, s. 910.

¹² <http://www.ucl.cas.cz/cs/aktuality/1218-daniela-hodrova-ziskala-statni-cenu-za-literaturu> (8. 5. 2012)

¹³ <http://www.franzkafka-soc.cz/cena-franze-kafky/> (12. 2. 2013)

1. 5. Publikování:

Hodně specifické bylo pronikání práce Daniely Hodrové na veřejnost. Časopisecky začala publikovat již v 60. letech 20. století a podílela se na řadě týmových prací, její romány a teoretické práce však mohly vyjít až po roce 1989 s nástupem demokratického režimu.

Románová prvotina *Podobojí* (psáno 1977 - 1978, 1984) tak poprvé vyšla až v roce 1991, kdy autorce bylo již pětáctýřicet let. V témže roce byl vydán i román *Kukly* (1981 - 1983), o rok později vyšla poslední část volné trilogie *Théta* (1987 - 1990).

„Ano, asi dvacet let i víc trvalo, než vyšel Román zasvěcení, Podobojí, Kukly, ještě Thétu jsem psala v době, kdy nebyla naděje na zveřejnění. Byl to prostě fakt, jako křivdu jsem to necítila. Tenhle pocit mi není vlastní. Psaní bylo podstatné a životodárné samo o sobě. A vždycky byli lidé, kteří mé rukopisy četli. Podobojí kolovalo mezi lidmi jako anonymní román.“¹⁴

Dnes je situace diametrálně odlišná a literární dílo Daniely Hodrové bylo dokonce přeloženo do deseti jazyků, zejména do bulharštiny, francouzštiny a němčiny.¹⁵

1. 6. Bibliografie: (pozn. vybrané práce)

1. 6. 1. Romány:¹⁶

- Podobojí (1991)
- Kukly (1991)
- Théta (1992)
- Perunův den (1994)
- Ztracené děti (1997)
- Trýznivé město (1999), tj. souhrnné vydání románů Podobojí, Kukly, Théta
- Komédie (2003)
- Vyvolávání (2010)

1. 6. 2. Teoretické práce o literatuře:¹⁷

- Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru (1989)
- Román zasvěcení (1993)

¹⁴ [http://life.ihned.cz/?p=030000_d&article\[id\]=53438720](http://life.ihned.cz/?p=030000_d&article[id]=53438720) (15. 9. 2012)

¹⁵ http://www.mkcr.cz/assets/statni_ceny.pdf (18. 1. 2012)

¹⁶ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

¹⁷ <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1242> (18. 1. 2012)

- Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie (1994)
- ...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století (2001)
- Citlivé město (2006)
- Chvála schoulení (2011)

1. 6. 3. Účast v týmových pracích:¹⁸

- Rozumět literatuře 1 (1986)
- Poetika české meziválečné literatury. Proměny žánrů (1987)
- Průvodce po světové literární teorii (1988)
- Slovník světových literárních děl 1, 2 (1988)
- Česká literatura 1945 - 1970 (1992)
- Český Parnas. Vrcholy literatury 1970 - 1990 (1993)
- Poetika míst. Kapitoly z literární tematologie (1997)
- Na cestě ke smyslu. Poetika literárního díla 20. století (2005)

1. 6. 4. Překlad:¹⁹

- Michail Michajlovič Bachtin: Román jako dialog (1980)

1. 6. 5. Uspořádala a vydala:²⁰

- Citlivé duše. Próza ruského sentimentalismu (1986)
- Smích a běs. Staroruské hagiografické příběhy (1988)

2. Moje čtenářská zkušenost:

Jak jsem se již zmínila v Úvodu, tak Daniela Hodrová pro mne byla skoro neznámá autorka a poznávání její práce pro mne představovalo velkou výzvu. Každý začátek je těžký a ten můj skutečně takový byl. Má čtenářská zkušenost byla silně ovlivněna postupy, jakými jsem k textu přistupovala. První čtení bylo prochnuto nepřeborným množstvím chaotických prvků, které poutaly mou pozornost a nedovolovaly mi, abych na dílo pohlédla z větší perspektivy, kterou mi umožnilo až důkladné seznámení s autorčinou předchozí tvorbou.

Vyvolávání dle mého názoru podloženého vlastní čtenářskou zkušeností není samostatný román, ale představuje další část autorčina nikdy nekončícího životního románu. Z volné trilogie (Podobojí, Kukly, Théta) se nejdříve stala Komedií tetralogie a nyní je doplněna na pentalogii, ke které se

¹⁸ <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1242> (18. 1. 2012)

¹⁹ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

²⁰ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

přimykají romány *Perunův den* a *Ztracené děti*. A takto je třeba také přistupovat ke čtení románu, který nevznikl ze vzduchoprázdna, ale je pokračováním autorčina již dávno konstituovaného stylu. Tato skutečnost se stala podstatnou i pro mou práci, ve které jsem se tedy snažila reflektovat mé chápání tohoto díla nejen jako jednoho uzavřeného celku, ale s ohledem na autorčinu dosavadní tvorbu jsem se tázala, proč je *Vyvolávání* právě takové, jaké je.

Moje čtenářská zkušenost však není uzavřena jen do této kapitoly, kterou jsem tak i nazvala, ale můj osobní pohled se odráží i v následujících kapitolách, ve kterých jsem se věnovala prostoru (viz. 3. Prostor), postavám (viz. 4. Postavy), smyslu (viz. 5. Smysl) a přínosu (viz. 6. Přínos díla) *Vyvolávání*.

Nejdříve jsem se zaměřila na popis prvního čtení díla a reflektovala počáteční obtíže (viz. 2. 1. První kontakt). Náročnost čtení tohoto románu (viz. 2. 2. Čtenářská náročnost) jsem demonstrovala na základě vlastních obtíží se zdůrazněním autorčina stylu a postmoderních rysů díla. Následně jsem se také zaměřila na intertextuální rozměr díla v návaznosti na práce ostatních spisovatelů (viz. 2. 3. Intertextualita) a ohlas východních myšlenek v knize (viz. 2. 4. Východní učení). Mou zkušenost výrazně ovlivnil také rozsah díla (viz. 2. 5. Rozsah). Tuto kapitolu jsem zakončila osobním čtenářským vzkazem pro Danielu Hodrovou (viz. 2. 6. Vzkaz pro autorku).

2. 1. První kontakt:

Nejprve jsem se rozhodla, že si *Vyvolávání* poprvé přečtu, aniž bych si kromě základních informací o autorce a jejím stylu, které jsem si našla, když jsem přemýšlela, zda bych toto téma využila pro svou bakalářskou práci, vyhledala další podklady nebo přečetla některý z předchozích románů. Záhy jsem pochopila, že takovýto čtenářský přístup pro mne není vhodný, ale přesto jsem se rozhodla vydržet a dočíst knihu až do konce, abych později mohla podat svědectví i o své zkušenosti jako čtenáře-nováčka, kterému byla tato publikace doporučena.

Když jsem knihu poprvé otevřela a přečetla si začátek incipitu „*Váhavě přistupuji...*“²¹, tak mne toto spojení již na počátku postavilo do pozice, kdy jsem na vteřinu zapochybovala o tom, zda mám pokračovat dál. Incipit představuje jeden z nejdůležitějších významových i reklamních prvků, které by měly čtenáře nějak zaujmout a přimět ho k tomu, aby svůj čas (jednu

²¹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 5.

z nejdražších současných komodit) věnoval četbě právě této knihy a nevybral si jinou. Samozřejmě při dalším čtení jsem již věděla, do jaké literární oblasti se vydávám, uvědomila jsem si, jak podstatnou úlohu představuje v postmoderní literatuře autorčina vypravěčská hra, takže pro mě tato část textu již nebyla tak fatální, ale pocit, že mi nebyl poskytnut dostatečný impuls k četbě, ve mně zůstal silně zakořeněný.

Víc než jako čtenář jsem se zpočátku cítila jako cizinec (vetřelec). Vstoupila jsem totiž do dávno existujícího živoucího světa, který se pro mne proměnil v rozbouřené moře, jež mi rozhodně nebylo ochotné hodit záchranné lano. Ztrácela jsem se ve zcela neznámém textu, který je celý založen na využívání intertextuality s předcházejícími díly. Velký problém mi činily také kompoziční postupy, protože jsem předtím nebyla zvyklá na takovou roztržitost motivů, která se ještě ke všemu neprojevovala členěním textu na krátké věty, ale byla skryta v dlouhých souvětích.

Největší starosti mi však dělaly postavy, o nichž jsem vůbec nevěděla, kdo jsou. V románu se objevovaly zcela nahodile, stejně jako vše ostatní, proto bylo také sledování každé nové indicie, jež by mi mohla pomoci s jejich identifikací, velmi obtížné. Počala jsem si uvědomovat, že zdejší postavy jsou směsicí autorčiných příbuzných a známých, postav z předchozích románů a nových hrdinů, nedařilo se mi je však zařadit do těchto kategorií. Jejich mortalita se stala oddělením sama pro sebe, mé vydání románu se postupem času začalo čím dál tím víc podobat spíše hřbitovu, protože jsem si křížky označovala postavy, jež zemřely. Veškerou svou pozornost jsem tedy věnovala rozluštění záhady, kdo je kdo, jak jsem však později zjistila, tak můj prvotní úsudek nebyl v mnoha případech správný, protože Bohunka není mladší příbuzná Daniely Hodrové a byla to Božena Němcová, kdo navštěvoval a rozmlouval s přítelkyní, ne Anita.

S ohledem na zmíněné skutečnosti bych proto osobně Vyvolávání rozhodně nedoporučila jako vstupní dílo do románového světa Daniely Hodrové. Domnívám se, že nejen nadmíra spojitosti s předchozími díly, ale především velmi specifický styl literátky jasně naznačuje, že čtenář potřebuje před četbou tohoto románu nasbírat zkušenosti s autorčinou prací a blíže se seznámit i s rysy postmoderní literatury, jinak se nikdy neodpoutá od svrchní vrstvy románu, která zastínila i mé prvotní vnímání. Protože nejde jen o to knihu přečíst a dokázat si, že na to mám, odškrtnout si další položku ze seznamu, ale naučit se bojovat, rozvíjet své čtenářské schopnosti.

2. 2. Čtenářská náročnost:

Můj styl čtení by se dal označit za hektický, tj. moc knih a málo času. Jelikož kromě literatury studuji i dějepis, tedy dva obory vyžadující přečtení velkého množství knih, nemohu si každou přečíst v klidu doma, ale většinou využívám času při cestování městskou hromadnou dopravou. Tento přístup opravdu není ideální, avšak v mnoha případech nemusí být pro čtenářskou zkušenost zcela devalvujícím. Avšak *Vyvolávání* představuje knihu, kterou jsem si musela přečíst mimo dopravní shon.

Musím přiznat, že četba tohoto románu pro mne byla opravdu velice náročná, protože jsem se v mnoha ohledech podobnou práci, ještě nikdy nečetla.

Zaprvé jsem se zde nesetkala s žádným celistvým příběhem, neboť kniha je příkladem experimentální bezdějové prózy, s níž jsem až dosud neměla žádné zkušenosti. Dějová linie je nahrazena koláží fragmentů vzpomínek, snů, krátkých příběhů a zamyšlení. *Vyvolávání* tedy není románem v tradičním smyslu slova, tj. „*dlouhé fiktivní vypravování v próze*“²², románová forma je využita pro svou univerzálnost, která autorce umožňuje široké možnosti vyjádření. Pokud bych měla texty Daniely Hodrové výstižně pojmenovat, užila bych výraz román-laboratoř, který vystihuje autorčin vztah k tvorbě, v níž zkouší, jakými směry a způsoby se může tento žánr ještě dál rozvíjet.

Označení román také před čtenářem zpočátku zastírá všechny ostatní žánry, se kterými se v díle vlivem postmoderního žánrového pluralismu setkáme. Text obsahuje prvky: autobiografie, deníku, který se však nedrží klasického chronologického principu, eseje, připomínáním současných událostí se na několika místech stává kronikou doby, autorka si rozbořem snů vytváří vlastní snář. Kniha svým podáním připomíná také elegii, tj. „*lítostná báseň reflektující ztrátu a odloučení*“²³. Dílo je možno chápat jako autorčiny paměti. Literátčino hledání a toužení po její nové lásce se však místy mění i v červenou knihovnu.

K termínu román se v tomto případě přidávají adjektiva psychologický, vývojový, filozofický, historický, klíčový, tj. „*románový typ založený na efektu rozpoznávání známých osobností pod maskami fiktivních postav*“²⁴. *Vyvolávání* je také příkladem románu o románu. Autorka dává recipientům

²² Mocná, D., Peterka J. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, s. 276.

²³ Mocná, D., Peterka J. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, s. 136.

²⁴ Mocná, D., Peterka J. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*, s. 301.

výrazně nahlédnout do procesu psaní, zamýšlí se však nejen nad tvorbou textu, ale výrazný prostor je věnován popisu jejích psacích potřeb, které nejsou pouze pasivními zapisovatelkami.

Mou čtenářskou pozornost velmi prověřil i užitý kompoziční přístup. V tomto případě je klasický kapitolový princip nahrazen principem odstavcovým, tj. „*text je členěn pouze mezerami na oddělené odstavce*“²⁵. Jednotlivé odstavce jsou často tvořeny jen jedním velmi dlouhým souvětím, jež se může rozrůst až na délku celé strany. I když text na první pohled vypadá velmi koherentně, uvnitř jednotlivých souvětí probíhá stálý boj, použitím *kompozice typu tříště* jsou jednotlivé motivy neustále oddělovány, je zamezováno jejich trvalému spojování, podporuje se kontrast a fragmentárnost.²⁶ Něco nové stále vzniká, jiné však zaniká. Čtenář proto musí text velmi pozorně sledovat, aby včas vystihl změnu objektu vyprávění, pokud se mu to nepodaří, může v mnoha případech docházet k dezinterpretaci, jež si při prvním čtení nemusí uvědomit. Přesně do této situace jsem se dostávala, když jsem zaměňovala jednotlivé spisovatelčiny muže.

Daniela Hodrová si svými předchozími romány vytvořila velmi osobitý autorský styl ovlivněný postupy postmoderní literatury. Martin Hlinský v monografii *Současný britský román* vyjmenoval několik základních znaků, jež vysvětlují, co si pod termínem postmoderní literární tvorba představujeme: 1) splývání fikce a reality, 2) odmítnutí jediného výkladu reality, 3) návaznost na prastaré mýty a pohádky, 4) silné tendence k seberefektivnosti, odhalování metody a jazykové hry.²⁷ Přesně se všemi těmito rysy se setkáváme i v tvorbě této autorky, která se svým viděním světa zcela vymyká všem zažitým představám. Programově odmítá většinové černobílé vidění oddělující reálný svět od světa fikce, který není tvořen jen na stránkách jejích románů, ale neustále nás obklopuje. Před čtenářem je tak rozehrána neskutečná hra plná mystifikace, možné je zde opravdu vše. V tomto ohledu je od něj tedy předpokládána maximální otevřenost a ochota naslouchat, pokud se bude zaobírat stálým srovnáváním s realitou, nebude se moci v románu posunout dál.

„...od Truchlíciho anděla, už poněkolkáté jsem ho fotografovala, když se k němu přiblížím, vždycky se na okamžik probere, pohlédne na mě

²⁵ Hodrová, D. a kol.: ...na okraji chaosu... *Poetika literárního díla 20. století*, s. 352.

²⁶ Hodrová, D. a kol.: ...na okraji chaosu... *Poetika literárního díla 20. století*, s. 464.

²⁷ Machala, L.: *Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy*, s. 60.

úpěnlivě, možná chová naději, že ho ze spánku vysvobodím...“²⁸ Podle prvního pravidla autorčina učení není nikdo a nic úplně mrtvé. Základem její práce je chápání smrti jen jako další etapy lidského života, smrtí nic nekončí, zemřelí se vrací do svých domovů, zůstávají na hřbitově, kde jejich život svým způsobem pokračuje dál. Často se zde setkáváme s personifikací, neboť úplně každá entita je živoucím objektem, který v sobě skrývá svůj vlastní příběh a literátka je velmi pozorná posluchačka, která ví, že socha není jen kus kamene, ale je v ní ukryta duše, loutky, jež má doma také jen poklidně nevisí na knihovně, ale pohybují se volně a odehrává se v nich bohatý citový život. Spisovatelka sice na počátku může působit jako stvořitelka, ale postupem času se čtenáři stále častěji prezentuje jako pozorovatelka a pouhá zapisovatelka dějů, jichž si ostatní nevšimnou, vše se tedy odehrává bez jejího přičinění.

*„...to jen rozum nás v touze po pořádku klame, když děje, v hloubi nerozlučně spjaté, propletené, od sebe odděluje a klade za sebou v pořadí, jemuž uvykl.“*²⁹ Všichni žijeme v neustálém klamu, pokud se domníváme, že existuje minulost, přítomnost a budoucnost, protože ve skutečnosti je jen jeden čas, který se stále cyklicky opakuje, není proto možné něco vyprávět chronologicky. Přiznávám, že já jsem na toto zobrazování událostí přistupovala pomalu, neboť mé zakotvení v klasickém pojmání času jako lineárního sledu dějů mne často limitovalo a mnohdy jsem se proto zbytečně zabývala tím, kdy kdo zemřel, což však ve výsledku není nijak postatné.

*„...a neudálo-li se to všechno jen ve snu.“*³⁰ Celé vyprávění je prodchnuto neustálým znejišťováním nejen běžného vidění událostí, ale autorka tak činí také u všeho, co již sama sdělila, čtenář si proto nemůže být ničím jistý. Tento přístup se projevuje také během reflexe psaní románu, kdy autorka tvrdí, že předčítala části románu, které se v něm však vůbec neobjevují. Toto znejišťování mne v několika případech vedlo k tomu, že jsem se v četbě musela raději zastavit a vrátit se k určitému místu, na němž jsem si ověřila, zda byl můj pocit správný, když jsem si myslela, že takhle to rozhodně nebylo.

2. 3. Intertextualita:

²⁸ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 15.

²⁹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 195.

³⁰ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 40.

Intertextualita, tj. „zjevná nebo skrytá významová vazba uměleckého textu k druhému“³¹, je jedním z konstitutivních rysů postmoderní literatury.

Již na začátku této kapitoly bych chtěla zdůraznit, že jsem se konkrétně zaměřila na spojení *Vyvolávání* s díly jiných autorů, aby byly zdůrazněny také další inspirační zdroje mimo literátčinu vlastní práci.

Daniela Hodrová je žena s širokým uměleckým i historickým povědomím a její hluboká znalost české a světové literatury se zde výrazně projevila.

Při vnímání intertextuality vše závisí na vnímatelově vzdělanosti a sečtělosti. V tomto ohledu musím říci, že jsem během čtení nezaznamenala nějaké komplikace spojené s tím, že bych daná díla předtím neznala, avšak také přiznávám, že jsme si okamžitě nevšimla všech spojení, ale některé jsem objevovala postupně. V mnoha případech jsem se raději také vrátila k nějaké narážce ještě jednou a opravdu si zkontrolovala, zda je má identifikace správná.

Autor může texty připomínat velmi otevřeně rovnou uvedením názvu, přesnými citacemi (jejich intenzivní používání je dalším znakem postmoderny), zakomponováním cizích postav a jejich příběhů do vlastního vyprávění, ale běžné jsou více či méně maskované narážky a parafráze.³²

Jistou formu autorčiny hry s divákem představuje i seznam vybrané literatury, z níž během práce čerpala, čímž sama v některých případech může napomoci hledání, ale také ho v některých případech zkomplikovat. „...ve středu, nad obrazovkou počítače stojí vyrovnány na polici *Máj*, *Proměny*, *Trýznivé město*, *Kytice*, *Amor a Psyché*, *Rozmnožování hmyzu*, *Život je sen*, *Romantické Olšany*, *Bhagavadgíta*, *Zlatý osel*...“³³

„...v podobném převleku pronikl *Tristan* na dvůr krále *Marka*, aby mohl na chvíli spatřit *Isoldu*.“³⁴ Spisovatelka se výrazně inspirovala středověkým příběhem o zakázané lásce mezi rytířem *Tristanem* a krásnou *Isoldou*, avšak nejedná se o pouhé převyprávění příběhu, jehož útržkovitý obsah se v románu také objevuje, ale autorka spřádá vlastní představu o tom, jak vzplanutí nakonec dopadlo, jak dnes *Šašek* a *Isolda* žijí (viz. 4. 2. Loutky).

„...jsem objevila *Idiota*, z něhož ke mně v *Komedii* doputovalo to knížátko se lvím a myším jménem...“³⁵ Jméno knížete *Myškina*, hlavní hrdina

³¹ Lederbuchová, L.: *Průvodce literárním dílem*, s. 125.

³² Machala, L.: *Literární bludiště. Balance polistopadové prózy*, s. 25.

³³ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 245.

³⁴ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 9.

³⁵ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 46.

románu Idiot od ruského spisovatele Fjodora Michajloviče Dostojevského, se ve Vyvolávání objevuje opakovaně, stejně jako se k autorce vrací hrdina, který poprvé stanul u jejího prahu v době, kdy bylo již zcela jasné, že manžel Karel boj s rakovinou brzy prohraje. Jeho postava zde symbolizuje nejen konec lidského života, ale stává se poslem zdůrazňujícím blížící se konec románu.

Karel Hynek Mácha je pro mnoho lidí symbolem zamilovanosti, jeho socha na Petříně tento mýtus jeho osoby také stále podporuje, ale má znalost obsahu jeho šokujících deníků, ve kterých velmi otevřeně popisuje svůj sexuální život, mi jej pomohla odhalit i v tomto románu. „...*bolestně zanaříkala, jako Lori, když do ní básník zezadu surově vnikal, es tut wéeéh...*“³⁶ Hodrová v knize využila často citovanou pasáž z básníkovy deníku, nejen pro její drsný projev, jenž měl umocnit předchozí scénu, ale opět do svého románového světa navrátila tajemnou postavu muže, který v životě skutečně jednal, opět vtrhl do prostoru, v němž jsou všichni ostatní muži jen pozorovateli, fyzická láska s nimi není možná. Autorka také využila příkladu sebevraždy Márinčina otce k ilustraci dalšího hrdiny, který neunesl tíhu okolností a rozhodl se skočit z mostu. „*Hrdliččin chraplavý zval ku lásce hlas, svou lásku jaroslavík mi pěl v pokojíku...*“³⁷ Parafráze asi nejznámější části Máje pak ilustruje, jak se v nehostinném prostředí italského penzionu, bez ohledu na všechny problémy okolního světa rozvíjela láska.

Vyvolávání je nejen návratem k vlastní rodině a tvorbě, ale představuje i návrat k počátkům literatury. Významnou pozici proto zaujímají staré řecké báje a pověsti.

Příběh Amora a Psyché, jež se i přes výslovný zákaz podívala na spícího miláčka, má návaznost na spisovatelčinu ztrátu Johana. Hodrová totiž od začátku věděla, že se jogín věnuje meditaci a pokouší se odpoutat od závislosti na tomto světě, přesto směrem k němu zacílila své vroucné city.

Zemřelí neodcházejí do křesťanského nebe, ale směřují do Hádovy říše, překračují Persefonin práh. Cesta Orfea je pro autorku varováním, že ani jí se odtud mrtvé nepodaří odvést.

Autorka se pro svůj způsob tvorby stává čtvrtou Moirou. Moiry, dcery nejvyššího z bohů Dia a bohyně zákonného pořádku Themidy, byly v řecké mytologii bohyně osudu. Klóthó rozprávěla nit lidského života, Lachesis ji

³⁶ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 285.

³⁷ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 289.

odvíjela a Atropos přestřihovala, čímž ukončovala lidskou pout'.³⁸ Hodrová se stala Vyvolávačkou, která kvůli vlastní záchraně musí sestrám stále přinášet nové oběti.

„...*A jako Alice...*“³⁹ Pokud jste dosud nečetli žádný z autorčiných románů, tak vám toto křestní jméno, jestliže není zrovna to vaše, nic výjimečného neřekne. Stejně tomu bylo i u mne, která zatím nevěděla nic o autorčině významné hrdince. Při prvním otevření Vyvolání mi spojení písmene a jména, které na dané písmeno začíná, evokovalo dětskou říkanku, která přirovnává abstraktní svět písmen k známým entitám, již malé školáky obklopují, čímž napomáhá při učení abecedy. Tento zdánlivě triviální pohled však není dle mého názoru zcela milný, protože kniha je opravdu prodchnuta celou řadou parafrází známých dětských písniček, říkanek, hádanek a rozpočítáadel. Ani tyto všem dobře známé útvary dětské slovesnosti nejsou, tak jako vše u Daniely Hodrové, podávány ve své známé citované podobě, ale dochází k jejich komolení a prolínání, což je činí mnohdy v textu hůře rozpoznatelnými a záleží hodně na čtenáři, jak přesně si je pamatuje, v mém případě není časová distance až tak velká.

Zařazení těchto literárních žánrů primárně určených dětskému recipientovi souvisí s autorčinou snahou navrátit se do dětských let. Lidský život je složen z několika základních etap a říká se, že ve stáří se vracíme opět do dětství. Strípky příběhů, které jsme tehdy slýchávali, nám utkvěly v paměti, protože jsou spojeny s mnoha příjemnými zážitky, byla to doba, kdy jsme byli opečováváni a věřili jsme, že maminka, stejně jako ta Daniely Hodrové, je kouzelnice, která dokáže začarovat dětský pokoj, aby se do něj nedostala žádná strašidla. Autorka se během vyvolávání vrací nejen do období skonu svých příbuzných, ale mnohem častěji vzpomíná právě na své dětství s nimi. V sentimentálně laděných pasážích se dočteme o návštěvách, které s babičkou podnikaly do řady umělecky založených rodin, jak jí a nevlastnímu bratrovi maminka nebo babička předčítaly ruské pohádky, jejichž šťastný konec autorka i dnes znejasňuje, protože svatbou přece celý příběh nekončí, ale teprve začíná a je zvláštní, že se nikdy nikdo nezajímal, jak se hrdinka Vasilisa nebo Popelka či jiná chudá dívka, která si vzala cara nebo prince, s ním měla po svatbě. Spisovatelka v duchu postmoderního chápání reinterpretuje klasický pohádkový model s jeho zažitými vztahy a šťastnými

³⁸ Zamarovský, V.: *Bohové a hrdinové antických bájí*, s. 265.

³⁹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 5.

konci.⁴⁰ Přestože se car zpočátku jevil jako milující muž, stal se z něj hrozný despota, který své ženě jen poroučel a snažil se ji nemilosrdně přetvořit k obrazu svému.

2. 4. Východní učení:

Toto označení užívám pro směry, jež pocházejí z oblasti Asie. Autorka měla vždy na vše svá vlastní pravidla a teorie, podle nichž nebyla smrt posledním bodem na lidské pouti, ale ve *Vyvolávání* své osobité názory vyměnila za učení jiných. Pokud čtete práce Daniely Hodrové, tak přistupujete na autorčinu hru s nazíráním na posmrtný život románových postav, avšak vždy víte, že tato pravidla jsou určena jen jejím hrdinům, vlastní příbuzní se jí nezjevují na nárožích domů, ale činní tak jen ve snech, stejně jako tomu bývá u jiných lidí, jak je tomu i u mne. Zde však pomocí existujících východních nauk hledá odpovědi na otázky vlastní existence, představuje čtenáři, jak vidí posmrtný život jiní mistři.

Upřímně se musím přiznat, že já těmto učením nevěřím. Ve spisovatelčině tvorbě je linie posmrtných proměn a popis „života“ po životu jejím uměleckým prostorem, který ji odlišuje od ostatních autorů, vždy je to však jen určitá forma mystifikace, která čtenáře k ničemu nezavazuje, ale lidé, kteří se takovýmito směry zabývají, těmto věcem opravdu věří a tato otevřenost se zde začíná vyžadovat i od čtenáře, což na mne opravdu velmi negativně doléhalo. Myslím si, že v tomto bodě spisovatelka zašla příliš daleko, kniha totiž mnohdy přestává být prózou a stává se z ní příručka východní filozofie, k čemuž odkazuje i používání *Lexikonu východní moudrosti*.

Pohled na tuto část *Vyvolávání* mi činil největší čtenářské obtíže a nebylo to jen kvůli tomu, že tento svět pro mne představuje zcela neprozkoumané vody, ale stále jsem také nemohla pochopit, co k takovému přístupu autorku vedlo. Nejdříve jsem z této nové linie vinila Johana, ale při bližším prozkoumání spisovatelčiny tvorby jsme poznala, že náznaky se v její práci objevují již od počátku, takže se nejedná o zcela nových směr, ale vygradování předchozího vývoje.

Během prvního čtení *Vyvolávání* jsem pro tyto prvky nabyla silného přesvědčení, že autorka je ateistka, která se zabývá východními směry, proto jsem byla poněkud zaskočena, když jsem začala číst její předchozí práce a zjistila jsem, že jsou plné aluzí na biblické motivy, při konzultaci mi doktor

⁴⁰ Machala, L.: *Literární bludiště. Balance polistopadové prózy*, s. 50.

Josef Peterka, který se s autorkou zná osobně, potvrdil, že Daniela Hodrová je, v křesťanském smyslu slova, opravdu věřící člověk.

Nyní se podrobněji podívám na některá učení, jež jsou v knize zobrazena, a zamyslím se nad jejich propojením s autorčiným psaním.

Již na počátku románu se setkáváme s karmou, která je řiditelkou lidských osudů a nic se nestane jinak, než jak je jí určeno. Tím, že karma představuje souhrn všech činů člověka, které ho doprovázejí jako odměna nebo trest do dalších zrození, je jasným provázáním s neodpuštěním hříchů po smrti, proto se Karel Sabina musí skrývat a Adině Madlové také nemůže být zapomenuto, jak se chovala za války, když český národ trpěl a ona se scházela s největšími nacisty.

„...ba možná byl symbolem toho, že se vše ve vesmíru, jak píše kabalista Éliphas Lévi, drží a zřetězuje jako věnec.“⁴¹ Tato část se dá interpretovat jako ilustrace propojenosti, možnosti asociovat všechno se vším, spojit takto celý svět, autorka tedy ve své práci nečiní nic, co by bylo proti přirozenému řádu věcí, i když se to tak na první pohled může jevit.

„Možná se ta scéna a ty, které následovaly, takto nebo podobně odehrály už dřív nebo v jiném životě, má-li pravdu Mishio Kaku, autor knihy o paralelních vesmírech...“⁴² Stejně tak si často připadají hrdinové autorčiných románů zakletí do věčného opakování a prostřednictvím postmoderního užívání dvojníků vystavovaní pochybnostem o vlastní identitě, nejsou si jisti, zda prožívají svůj život, možná je právě toho člověka, se kým srazili u hřbitovní zdi.

Jogín Johan věří v reinkarnaci a celé dny se oddává meditaci. *„...se mistr touží vymanit co nejdřív ze sansáry, z koloběhu životů, stát se džívanmuktou, zaživa osvobozeným...“⁴³* Reinkarnace představuje autorčinu víru, že jedinečnost lidského individua se po smrti nevytratí z našeho světa, ale opět se vtěluje dál. Johan však podobně jako postavy na Olšanském hřbitově doufá, že dokáže ovlivnit svůj stav, i když on se pokouší dostat do vyšší vesmírné sféry, zatímco oni svým roztáčením chtějí „jen“ znovu do světa živých.

Daniela Hodrová se už déle než rok učí sanskrt a to, že je pilnou studentkou, která stále otevírá sanskrtsko-anglický slovník, který jí půjčil Johan, v tomto bodě mé obžaloby vinen tedy je, nám dokládá na mnoha

⁴¹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 35.

⁴² Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 59.

⁴³ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 47.

místech textu, jenž proto v mnoha ohledech představuje pokus o sanskrtsko-český slovník. Zájem o jazyky je z její strany však ještě mnohem širší: „...z hebrejského písmene Alef, jež znamená hlavu, býčí hlavu a zároveň číslovku 1...“⁴⁴

2. 5. Rozsah:

Další oblast, která výrazně prověřila mou čtenářskou zkušenost, byl bezpochyby rozsah *Vyvolávání*. 335 stran... 335 není na první pohled nijak závratně vysoké číslo, kdybychom jej spojili s českou měnovou jednotkou, tak nemáme žádný velký obnos, ale pokud tak učiníme s plurálem substantiva strana, tak je to u mnoha lidí stejné, jako kdybychom jim rovnou řekli, aby danou knihu nečetli. A rozhodně teď nemám na mysli nějaký obecně diskriminační pohled, který by tuto reakci mohl identifikovat pouze s lidmi s nižším vzděláním a sociálním statutem, ale narážím na fakt, zda je délka tohoto konkrétního díla ještě únosná. Osobně jsem pak přesvědčena o tom, že není.

I když jsem studentkou literatury a v průběhu svého bakalářského studia jsem přečetla desítky titulů, jejichž množství rozhodně obohatilo nejen mé literární a teoretické znalosti, ale výrazně také rozšířilo množství stran, jež jsem schopna přečíst za jeden den, tak v sobě stále cítím jakousi kontrolku, která se ozývá pokaždé, když mám přečíst nějakou knihu přesahující rámec dvou set stran, které pro mne představují na první pohled ještě přijatelnou hranici, jež měla být stropem i pro Danielu Hodrovou.

To snad není ani možné, ale opravdu nejsem ještě ani v polovině? Kolik je to ještě stran do konce? Tyto otázky se mi při čtení *Vyvolávání* velmi často honily hlavou, a čím více jsem se blížila ke konci, tím vděčněji jsem jej začala očekávat. I když jsem si vybrala dílo experimentální, tak to nemůže znamenat, že nekriticky přijmu a nebudu protestovat proti vyprázdnění a stálému omílání již zmíněných témat. Já toto nemohu vnímat jako projev teorie věčného opakování, ale jediné jako příklad nekritického autorského pohledu na svou činnost, který zcela opomíjí čtenářskou přijatelnost díla.

Tento problém tedy rozhodně nesouvisí jen s počtem stran, ale upozorňuje na násilné prodlužování textu, kterému jsem byla v této knize svědkem. Na jednu stranu to souvisí s autorčiným stále zdůrazňovaným přesvědčením, že pokud bude psát o všech svých blízkých, postavách, věcech

⁴⁴ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 5.

a známých místech, tak nikdy nezmizí, nečeká je zánik, avšak tento argument dokáže obhájit jen pár stránek.

Podobojí, Théta a Komédie balancovaly na hranici dvou set stran, jelikož román Kukly tvořil nejen vlastní příběh, ale upřesňoval i mnoho momentů z Podobojí, byl „uzavřen“ až na 278. straně. V návaznosti na tuto chronologii se nejnovější román od svých předchůdců liší, protože je koncipován nejen jako další vyvolávání, s ohledem na četné autorčiny zmínky je pojímán i jako román poslední. Autorka se jím loučí se svým literárním světem, který již dávno žije vlastním životem. Je pravda, že autorka zatím nevydala další román, takže by se mohlo jevit jako pravděpodobné, že svůj deklarovaný záměr opravdu dodrží, avšak já osobně nevylučuji možnost, že se Daniela Hodrová přece jen rozhodla pokračovat ve svém románovém díle a její odmlka by tedy spíše naznačovala práci na další knize.

*„Román je v půli se svou poutí, ne-li už kousek za ní, ale minulost zatím nevyklízí pole přítomnosti...“*⁴⁵ Přestože je tato reflexe umístěna opravdu za polovinou textu, nemyslím si, že vypovídá o autorčině promyšlené vizi, jak bude kniha dlouhá, domnívám se, že byla dopsána až během závěrečné revize knihy, kdy byl počet stran již daný. Věta tedy na mne působila jako autorčina plánovaná mystifikace, ne jako náhled do procesu tvorby.

*„Co to znamená, že už nepíšu na nažloutlý a trochu drsný papír, který připomínal papír z otcových scénářů...“*⁴⁶ To znamená, že měl román skončit! Možná to zní příliš tvrdě, ale v rámci opravdu upřímné odpovědi nemohu na tuto autorčinu otázku reagovat jinak. Změna podkladu totiž výraznou změnu nepřinesla a stala se jen prodloužením románové agonie.

S ohledem na všechny zmíněné skutečnosti bych se ještě ráda zmínila o hře, ke které mne konec textu knihy podnítil. Nejedná se o rozbor závěrečných myšlenek, ale je to zamyšlení, které jsem učinila, když jsem se během prvního čtení podívala na poslední stranu. Autorka tvořila Vyvolávání od března 2008 do února 2009, čímž se stalo jejím nejrychleji napsaným románem. A právě ten jeden měsíc, který chyběl do roku, velmi upoutal mou pozornost. *Proč nepsala román přesně rok?* Na tuto otázku zná odpověď asi jen autorka, ale myslím si, že právě i tento detail zvýrazňuje románem demonstrovanou postmoderní neuzavřenost. Stejně jako nemá být završeno románové hledání, tak nemá být završeno ani roční cyklus. Pokud rozpočítáme

⁴⁵ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 188.

⁴⁶ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 225 - 226.

335 stran na jednotlivé měsíce, vyjde nám, že by stačilo doplnit přesně 30 stran, aby byl kruh uzavřen, aby došlo k završení 365 dnů s románem.

2. 6. Vzkaz pro autorku:

Pokud napíšeš, že by knize nejvíce prospělo, kdyby autorka odhodila veškeré své masky, oprostila se od všech předchozích prací, vyhodila všechny příručky o východní filozofii a slovník sanskrtu, odnesla pryč ty spousty věcí po mrtvých příbuzných, které doma uchovává, protože to jen bariéra, za kterou se schovává, a psala jen o tom, co prožila, o hluboké ráně, kterou jí osud uštědřil, když jí v rozmezí tří let sebral oba muže, a aby také psala o tom, jak žije a chce žít teď, tak vlastně pošlapávám základní pilíře románu Daniely Hodrové, ale činím tak v zájmu o kvalitu její práce. I když spisovatelku obdivuji za její životní sílu a obětavost, tak mi to nesmí zabránit ve vyjádření vlastního názoru. Autorka stále zvyšuje vliv postmoderních prvků na svou práci, čímž zdůrazňuje vidění svých prací hlavně jako zkušebního pole pro další vývoj literatury. Text často připomíná více další z jejích odborných prací než umělecké literární dílo. Obávám se, že pokud bude autorka pokračovat v tomto trendu dál, tak se od jejího díla i věrní čtenáři úplně odvrátí a její romány-eseje si tak přečte jen hrstka jejích kolegů a přátel.

3. Prostor:

3. 1. Praha:

V románové trilogii Trýznivé město odhalila Daniela Hodrová prostor Prahy jako živý, samostatně existující organismus, jenž není jen kulisou momentálně se odehrávajících románových scén, ale je magickým světem s neustálou přítomností dějin. Přesně takto by mohl znít popis charakterizující autorčino předchozí osobitého vnímání Prahy, Vyvolávání bohužel mnoho z tohoto pohledu ztratilo.

Je třeba také upozornit, že Praha je pro Danielu Hodrovou především rozhraní Vinohrad a Žižkova se známými ulicemi a historické centrum města.

Praha opět vytváří důležitý prostor, v němž se setkávají živí s mrtvými, skutečnost s fantazií, avšak mě osobně chybí dříve výrazné zdůrazňování kontinuity historie města. Jelikož je mým druhým studovaným oborem dějepis, vždy jsem velmi oceňovala, jak se literátka zajímá o české dějiny. V předchozích knihách byla historie v rámci teorie nekonečného opakování

opravdu živá, postavy i autorka byly často svědky událostí (např. poprava sedmadvaceti českých pánů), jež se staly právě ve starodávné metropoli naší vlasti, čímž byla zvýrazněna jedinečnost Prahy, místa, kde si nemůžete být jisti, ve kterém období se zrovna nacházíte.

Vyvolávání na mne mnohdy působí jen jako kniha psaná v Praze, části jsou však tvořeny i v Petrovicích, která jen velmi okrajově připomíná důležitost tohoto města. Mnohdy by se chtělo až říct, že pokrevní spojitost autorky s rodnou hroudou již úplně vyprchala a román by se tedy mohl přenést úplně jinam, avšak je pravda, že stále v Praze existují místa, která k sobě autorku snad nikdy nepřestanou poutat.

3. 2. Olšanský hřbitov:

Fascinace Olšanským hřbitovem je jedním z podstatných rysů tvorby této spisovatelky. Zasazení děje románů právě do tohoto neobvyklého prostředí vychází úzce z jejího osobního života, v dětství totiž s rodinou žila v domě, který s tímto hřbitovem těsně sousedil. Jako malá se této spojitosti bála, postupem času se ale toto spojení ukázalo jako klíčové.

Samozřejmě je velmi podstatné zdůraznit, že hřbitov v jejím podobání není rozhodně mrtvé území, kde by zemřelí odpočívali v pokoji, jak jej běžně chápeme, ale je to nadmíru živý prostor, kde nikdo a nic nespí.

Zpočátku jsem se domnívala, že autorka je s tímto prostorem svázána také proto, že jsou zde pochováni její příbuzní, avšak její rodiče i babička jsou pohřbeni v Načeradci, kde bude jednou rozprášen i její a Jaroslavův popel. Ve Vyvolávání jsem se dočetla, že jsou zde pochováni i otcovi rodiče, zemřeli ještě před vnuččiným narozením, a první otcova žena, matka nevlastního bratra Jana. Je zde také Jaroslava rodina včetně jeho sestry Květušky, která zemřela před jeho narozením a zde se spřátelila s Nanynkou Šmídovou. Za nimi ale autorka nechodí, už sem nevodí ani své lásky, opravdu zajímavé místo pro schůzku, ani nehledá hrob Vladimíra Macury jako v Komedii, ale po Jaroslavově smrti se zde zaměřila na fotografování soch na náhrobcích (ukázkou její práce je také fotografie na obálce knihy). I když nás Hodrová na začátku informuje o svém novém koníčku, tak se na hřbitov v této knize vrací už jen opravdu sporadicky.

„...vyhlíží další postavy komedie, tentokrát se nebude hrát na hřbitově, ale tady, na rozhraní Vinohrad a Žižkova, v pokoji...”⁴⁷ A přesně toto se v románu také stalo. Přes počáteční náznaky, které dokládaly, že by i v tomto

⁴⁷ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 10.

směru kniha mohla být pokračováním předchozích prací, se ukázalo, že hřbitov už nebude majoritním dějištěm románu. Text již není složen z exkurzů do „života“ na hřbitově, ale mnohem více se zaměřuje na prostor, který obývá autorka, jelikož ona je zapisovatelkou i „hlavní hrdinkou“. Avšak na postavy z tohoto prostředí spisovatelka nemůže zapomenout, čím dál častěji se totiž vydávají za ní, dávno se totiž neřídí jen příkazy její propisky, pokud se jimi tedy někdy vůbec řídily, opouštějí hranice hřbitova a pronikají do pražských ulic.

Olšanský hřbitov si autorka pro své prózy vybrala mimo jiné také proto, že jsou zde pohřbeni nejen „obyčejní“ lidé, ale odpočívá zde i řada slavných herců, významných umělců, literátů (např. Karel Jaromír Erben, Karel Havlíček Borovský) a mnoho dalších známých osobností, z nichž se řada ocitla v románech Daniely Hodrové.

3. 3. Pokoj:

„Na ulici se přibližuji k bytostem z olšanského domu a dokonce ze hřbitova, některé vyvolávám opakovaně, troufám si, protože se nacházejí daleko odtud a jsem přesvědčena, že je mám ve své moci, ale co až mě tady v pokoji obklopí ty zdejší, neznámé bytosti a vynutí si mou pozornost násilím?“⁴⁸

Během celého Vyvolávání jsem měla pocit, že přesně vidím autorku, jak sedí ve svém pokoji v bytě na náměstí Jiřího z Poděbrad za masivním stolem a píše svůj nový román. I když se zmiňuje o svých cestách do Bohunčina bytu, tak je to vždy jen vzpomínání na určitou návštěvu, která se již uskutečnila a literátka zpětně zaznamená, jak proběhla, její popis si vždy určitým způsobem upraví, není to tedy synchronní práce, jak se občas prostřednictvím užití přítomného času, který události aktualizuje, může zdát, ale práce konaná v bezpečí domova.

Přesto je však topos zdůrazňující vnitřek, oddělenost od okolního světa a soukromí narušen představou pronikání nadpřirozených bytostí a zemřelých i do tohoto prostoru, který měl patřit jen autorce. Spisovatelka čtenáři podává zprávu nejen o tom, jak sama žije a tvoří, ale zdůrazňuje i svou vyvolávačskou moc, když se v jejím bytě „najednou“ objeví Gretchen a Kätchen, dvě německé sestry, které zde bydlely dříve, ve skutečnosti však stále, o nichž však dosud neměla tušení, i když o paměti místa a přebývání zemřelých románových postav ve svém původním bydlišti psala opakovaně.

⁴⁸ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 211.

Toto území je také vnitřně narušováno Smrtí a Smrtkou, loutkami, které si dříve pokoušela naklonit na svou stranu, později je věznila, nyní však již jsou příliš silné a jen čekají na literátčino zavrácování, aby se zmocnily i jí.

4. 4. Divadlo:

„*Je to už řada let, co ty věty v chodbě, která obemyká jeviště ve tvaru písmene U, slyšela Eliška Beránková...*“⁴⁹ Divadlo je prostorem, který autorku již od dětství přitahoval, dokonce se sama toužila stát herečkou. Do tohoto prostředí ji přivedl její otec, který byl dlouholetým členem Divadla na Vinohradech. Toto divadlo je silně spojeno s literátčinou minulostí, ve svých vzpomínkách, již za sebe neposílá alter ego Elišku Beránkovou, která přes své obětní jméno ustála všechny zkoušky, na něž se autorka cítila slabá, se opět vydává otci naproti, zase prochází zákulisím a nahlíží do hereckých šaten. Vyvolávání je tedy v jistém ohledu i zajímavou vzpomínkovou prací, představují významné české divadlo z perspektivy dcery jeho ze členů souboru. Z herecké kariéry otce autorce v mysli nejvíce utkvěla Williamsova hra Noc s leguánem, v níž hrál umírajícího básníka Jonathana Coffina, hra je v této knize připomenuta jen názvem, literátka již nepokračuje v její projekci jako v Thétě a Komedii. Ve Vyvolávání je však zachycena herecká atmosféra těsně před odehráním představení Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert, ve které se otec objevil v roli jednoho z čertů, což bylo naprosto proti jeho přirozenému naturelu, zajímavé je však vidění představitele hlavního čerta, Miloše Kopeckého, jenž se nikdy příliš nebavil s ostatními kolegy, ale tiše sedával sám.

Ve Vyvolávání je však divadlo také prostorem Johana, který je nejen jogínem a fyzioterapeut, působí také jako tanečník v Národním a Stavovském divadle. Daniela Hodrová navštěvuje nejen jeho představení, ale do jeho divadelní šaty dochází i na cvičení páteře. Divadlo se tedy stává místem duševního i tělesného uzdravení. V konfrontaci s dosud neznámým zákulisím těchto divadel autorce vyvstávají na mysl detaily Vinohradského divadla, do kterého se působením těchto impulzů stejně zase navrácí a uvědomuje si, jak moc se musel známý prostor za roky změnit.

Divadlo se však v autorčiných dílech neprojevuje jen jako prostor, ale výrazně ovlivnilo i její projev, ve kterém se objevují teatrální gesta a patetická rétorika. Spisovatelka je režisérka příběhů svých hrdinů, mezi nimiž se objevují i loutky, vžíváním do postav, se z ní stává také herečka.

⁴⁹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 25.

3. 5. Hora:

Autorčin život a smrt spojuje hora posvátná hora Blaník. Tentokrát zde není zmínka o tamních spících rytířích, Daniela Hodrová se do této oblasti vrací jako chatařka a jednou zde spočine její popel, co se stane s duší, zůstává stále nezodpovězenou otázkou.

Novou horou autorčina života se stal Králov u Petrovic, jehož vrchol, byl vždy nezřetelný a člověk si nebyl jistý, zda už jej dosáhl. Výstup na tuto horu mi zpočátku nepřipadal nijak důležitý, avšak po seznámení s autorčinou teoretickou prací jsem pochopila, že ani tento prostor nesmím ve své práci opomenout.

Hora jako vertikální dominanta krajiny je místem setkání nebe se zemí, cílem lidského duchovního vzestupu, místem zápasu s netvory, především s drakem symbolizujícím smrt.⁵⁰

Daniela Hodrová společně s manželem Karlem podnikala výstup na Králov každý rok, ale postupem času byl tento úkol stále víc nad jeho síly. Karel se však bránil, nevzdával se a pomalou chůzí pokračoval dál k nejasnému vrcholu. Nebyl to zápas s vnitřním obyvatelem hory, ale s jeho vnitřním nepřítelem rakovinou, která jej stále víc a víc stahovala dolů, mnohem dál než jen do údolí. Nakonec úplně odmítl tuto zkoušku podstupovat, tajemství vrcholu hory mu zůstalo nezjeveno.

3. 6. Nový prostor:

Nový prostor není jen název časopisu, který prodávají lidé bez domova v metru, i když i ten se v románu objevil, ale je důležitým prvkem knihy.

Autorka poprvé výrazněji opustila rodnou Prahu a vydala se nejen na chatu do Petrovic, ale v rámci vzpomínání se imaginárně přenesla ze svého pokoje i do letního Leningradu (dnes Petěrburk) roku 1967, kdy zde pobývala na studijním pobytu. Během několika exkurzů do jejího tamního života se dozvídáme nejen o nehostinných přírodních podmínkách a příšerném životu na koleji, ale jsme připravováni na nástup ruské vlny, která prorazila do tohoto románu. Vzpomínkový návrat do Sovětského svazu tedy není jen ohlédnutím, ale představuje bránu, kterou se do díla dostávají motivy, které jsou nějakým způsobem spojeny s touto zemí. Dostojevského knížete Myškina následují i další postavy z jeho románů a připomínán je i Puškin. Autorka se dále zamýšlí nad „sebevraždou“ ruského básníka a prozaika

⁵⁰ Hodrová, D.: *Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie*, s. 62 - 63.

Sergeje Alexandroviče Jesenina a navrací se ke smrti básnířky Mariny Cvetajevová, která po nějakou dobu žila také v Československu. Vše je vygradováno nastěhováním dvou Rusů do literátčina sousedství, osobně si nejsem jistá, zda jde o homosexuální pár. Já zkušenost s ruskými tanky v Praze nemám, ale stejně pociťuji tento směr jako úplně nekonfliktní pro české čtenáře.

Když se Daniela Hodrová vrací ke svému manželství s Jaroslavem, nemůže opomenout ani jejich cestovatelkou vášeň. Společně se vydali do Říma, starověkého přístavního města Ostie, na Krétu. Vzpomínky na tato místa tedy byly dalším podnětem k zařazení příběhů o antických hrdinech. Pobyt na Ostrovech blažených nebyl jen obyčejnou dovolenou, vždy představoval i únik od nemoci, mořské vlny měly omlít hrany našich vnitrozemských trápení. Ale voda moc dobře vycítila jedincovu slabost a místo pomoci se jej snažila pozřít., stávala se pastí

4. Postavy:

Jak jsem se již zmínila jedním z aspektů díla, jež mi činily velké interpretační obtíže, byly postavy (viz. 2. 1. První kontakt). Jejich neznalost a neschopnost odpoutat se od tohoto problému velmi retardovala mé čtení do doby, než jsem si uvědomila, že jejich příběhy již nejsou stěžejním bodem románu.

Stejně jako je setřen klasický předěl mezi životem a smrtí, tak i postavy, které již zemřely, se dál mohou pohybovat vedle žijících hrdinů, které v románu zastupují především Daniela, Bohunka a Johan. Jelikož se zde objevuje většina postav, jež byly účastníky vyprávění i v minulých autorčiných dílech, nazvala jsme je tedy putovními postavami a zaměřila jsem se nejdříve na jejich zobrazení v tomto románu (viz. 4. 1. Putovní postavy).

Daniela Hodrová rozehrává se všemi svými postavami složitou fabulační hru, i když se nás pomocí mystifikace snaží přesvědčit, že je pouze zapisovatelkou veškerého dění, které se odvíjí nezávisle na její vůli, přesto jsou hrdinové jen loutkami, které spisovatelka-loutkářka vodí přesně tak, jak se jí zalíbí. V románu se však opět představují i koupené loutky, jež nejsou jen němým kusem dřeva (viz. 4. 2. Loutky).

Avšak objevuje se zde i několik nových postav, z nichž jsem si k rozboru vybrala tři v mých očích nejdůležitější ženské hrdinky (viz. 4. 3. 1. Bohunka, 4. 3. 2. Anita, 4. 3. 3. Jana), jejichž charaktery, způsobem

zobrazení, specifickým vztahem k autorce a celkovému přínosu pro román jsem se zabývala.

4. 1. Putovní postavy:

Ve *Vyvolávání* se objevují skoro všichni hrdinové autorčiných předchozích románů. Jejich příběhy vlastně nikdy nekončí, to jen spisovatelka dokončila další knihu, která fragmentárně reflektuje jejich osudy. V rámci zvýraznění statičnosti jejich kruhového posmrtného bytí se již jejich příběhy výrazně nerozvíjí, doplněny jsou jen maličkosti, díky nimž se postava alespoň na krátký okamžik mihne textem, což je dostačující k zachování její existence. Zdůrazňuji, že těchto postav je mnohem více, ale já jsem si vybrala nejvýraznější z nich.

Znovu se setkáváme s Alicí Davidovičovou, jméno této osmnáctileté židovské dívky se nesmazatelně vrylo do autorčiných románů a zde se objevuje již v incipitu, s babičkou a dědečkem Davidovičovými. Opět je problematizován jejich v *Podobojí* zcela jasný příbuzenský vztah, zaznívá spekulace, kterou poprvé vyslovila Sofiina babička Orionová v *Kuklách*, zda nejsou dokonce jejími rodiči, kteří ji však měli v již pozdním věku, proto ze strachu z pomluv, jimž se stejně nevyhnuli, udělali z dcery vnučku. Jasnou odpověď jako vždy text nepředkládá, záhadou také zůstává hrdinčino jméno. „...*pravé jméno dívky, která skočila z mého dětského pokoje, dosud neznám a nejspíš ho nebudu nikdy znát...*“⁵¹ Jako „...*si nikdy nepomyslela, že okno jejího dětského pokoje visí tak nízko nad Olšanským hřbitovem, že tělo tu vzdálenost urazí ani ne za dvě vteřiny...*“⁵², stejně nemohla vědět, že v rámci zachování principu opakování bude muset tuto cestu ještě nesčetně opakovat, jen v tomto díle minimálně pětkrát.

Správce Šípek zase vše pozoruje orlím zrakem, popírá však nařčení, že by za jeho smrti stál vlastní syn, Šípkový Jura, zakletý do podoby věčného dítěte, v jeho případě však stále nevím, co toto spojení znamená, sledující zpoza rohového domu, v němž dříve byla lékárna a dnes papírnictví Bobo, nejen Alicinu pout' kolem hřbitova, ale bedlivě svůj zrak upírá směrem k autorce.

Trafikant Tomáš Hamza nepolevuje v organizování honů na Karla Sabinu, Zrádce národa, který je od *Podobojí* důkazem toho, že ani po smrti nám nebudou odpuštěny hříchy, jichž jsme se dopustili v období naší

⁵¹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 242.

⁵² Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 5.

smrtnosti, hřbitov se pro něj stává očištěním. Těchto akcí se však pan Turek a pan Klečka nezúčastňují, je i v jejich zájmu, aby se do ničeho nezamotali, zbytečně neupozorňovali na jejich společné soužití. A opodál stojí i Nanyňka Šmídová, která se kdysi jako malá akrobatka vznášela vysoko v oblacích, kde se jí nikdy nic nestalo, avšak na zemi, která působí pro mnoho lidí dojmem větší bezpečnosti, ji přejelo auto, od té doby už nevyrostla je stále malou holčičkou, která žije ve světě dospělých.

V Thétě, Komedii i zde ve Vyvolávání se v ději opět objevuje také Daniela Hodrová jako postava i jako autor, čímž se dovršuje kyvadlový pohyb mezi románem-fikcí a románem-skutečností.⁵³ „...já Sofie, já Eliška, já Daniela...”⁵⁴

4. 2. Loutky:

„Šije jako každý den kostýmy pro loutky, obléká všechny loutky Jana Krupicy.”⁵⁵ Sofie Syslová tedy stále pracuje jako švadlena v Říši loutek, stejně jako tomu bylo předtím, než ji na konci románu Kukly srazilo auto. Nyní je vyvolávána pro své jedinečné nadání oblékání loutek do jejich zdánlivě předem jednoznačně určených rolí. Daniela Hodrová jejím prostřednictvím fabuluje příběhy loutek, které se stávají novými postavami románu. Již nejsou jen autorčinými nástroji při inscenaci známých historických událostí jako v Thétě, ale je jim ponechán vlastní, spisovatelčinou hrou však stále řízený, prostor pro realizaci. Královna a Šašek v sobě skrývají další příběhy, nic totiž není jen takové, jak se může zdát na první pohled. Když se rozpomínají na předchozí životy, odhalují netušené podoby vlastního já, tedy převážně jednu z jeho četných vrstev. Jsou to totiž nešťastní milenci Tristan a Isolda, postavy z francouzského rytířského eposu, které však již asi navždy rozdělilo autorčino rozhodnutí, nepřijmout ji mezi loutky, které má doma, čímž hrdinku odsoudila k dlouhému čekání na budoucího majitele, který se však nemusí nikdy objevit. Avšak možná to neměla být Isolda, ale královna Eliška, nelze přesně určit která z českých královen s tímto jménem, jež při svém vzniku od mistra slyšela známý milostný příběh, který v ní zažehl touhu přivlastnit si jej pro sebe. Nakonec je jmenována také jako Žofie. Stejně jako vše ostatní se tedy i ona brání

⁵³ Lehár, J. a kol.: *Česká literatura od počátků k dnešku*, s. 911.

⁵⁴ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 139.

⁵⁵ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 157.

jednoznačnosti, která je v jejím případě zvýrazněna ještě vytvořením další identické postavy, o níž se však nedozvídáme nic konkrétnějšího.

„teskní po svém mistrovi, doufá, že se na něj mistr konečně rozpomene a přijde si pro něho. Mistr Krupica však na Kašpara, tak jej nazval on, nejspíš zapomněl, ba určitě na něj zapomněl, vyřezal od té doby řadu jiných loutek, všechny mají stejné mandlové oči. (...) Ubohý Šašku! Ubozí vy všichni, které mistr svým dechem oživil a potom prodal do světa, vy sužování neopětovanou láskou!“⁵⁶ Šašek je také symbolem reflektování vztahu mezi stvořitelem (umělcem) a vlastním dílem. Jeho prostřednictvím je jakýmsi způsobem obhajována autorčina snaha po stálém kontaktu s dřívějšími postavami, která je tedy podněcována nejen jejími pocity. Bolest, jíž zažívá, koresponduje se spisovatelčinou situací. I ona byla znovu oživena doteky mistra Johana, jejich vztah však nemá žádnou budoucnost nejen proto, že je zachránce ženatý, ale protože postoupil do další fáze přerodu, který není možný bez úplného vyvázání se ze všech pozemských citů a stavů.

V bytě Daniely Hodrové však panují především Smrt se Smrtkou, nevlastní sestry, které svou pozornost upínají ke spisovatelce, jež se pravděpodobně stane jejich další obětí. I když se je snaží držet od sebe, menší je uvězněna ve váze a větší spočívá na knihovně, jejich moc stále roste. Autorka tedy před čtenáři rozvíjí neobvyklý popis života v prostoru, který v sobě nenese jen stín Karlovy smrti, svými chodidly stále hladí koberec, do něhož se vsákla jeho krev, ale také atmosféru jejího konce. Nejdříve mi přišlo velmi zvláštní, že si takovéto bytosti nechávají ve své blízkosti, pochopila jsem však, že autorka se drží starého pravidla, že před svými nepřáteli bychom neměli utíkat, ale je moudřejší, je mít stále na očích, sledovat jejich taktiku a být připraven na jejich možný útok.

4. 3. Nové hrdinky:

4. 3. 1. Bohunka:

Bohunka je zcela nová postava, která se na rozdíl od většiny ostatních neobjevila v žádné z předchozích prací. Použití domácího tvaru jména Bohumila, mne okamžitě nasměrovalo k přesvědčení, že se jedná o další autorčinu příbuznou. Dlouho jsem se přikláněla k sestřenici, vyloučit jsem však nemohla ani další z řady pratet (tuto linii rozšířila vzdálená příbuzná Julinka). Podle jejího dalšího popisu jsem pak usoudila, že se jistě jedná o českou literátku, jejíž celé jméno mi však stále zůstávalo skryto. Světlo do

⁵⁶ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 10.

této záhady vnesla až chvíle, kdy jsem se během čtení podívala pozorněji na zadní stranu obálky a v anotaci se dočetla, že Bohunka je žijící Bohumila Grögrová. Pak již nebylo těžké zjistit, že se jedná o českou básnířku, prozaičku, překladatelku a autorku knih pro děti, která se narodila 7. srpna 1921 v Praze.⁵⁷

S autorkou se dříve setkala jen několikrát, jejich vzájemné vztahy však v průběhu posledních let nabraly na intenzitě a jejich kontakt se stal prakticky každodenním. Je proto velmi zajímavé, jak si jsou jejich osudy celý život podobné. Literátky mají společné nejen zaměstnání, ale i vkus pro výběr životního partnera. Obě si vybraly spisovatele, s nimiž je spojovalo zaměření se na experimentální literaturu. Daniela Hodrová byla téměř dvacet let provdána za Karla Milotu, s nímž publikovala několik prací v *Kritickém sborníku*.⁵⁸ Bohunčiným partnerem byl básník a překladatel Josef Hiršal (24. července 1920 - 15. září 2003 Praha), ve Vyvolávání nejčastěji jmenovaný jako Joska.⁵⁹ Zprvu psali knížky pro děti, „*těžiště jejich společné tvorby však leží v programově experimentální, zejména konkrétní, vizuální a auditivní poezii a próze*.“⁶⁰ Autorky navíc spojuje vysokoškolské studium češtiny a ruštiny, Bohunka však studovala jen dva semestry, a práce v nakladatelství.⁶¹

Zpočátku se Bohunka jeví jako nová přítelkyně, společnice, člen rodiny Daniely Hodrové, kterou nazývá svou třetí dcerou, ale čím více jsem ve čtení pokračovala, tak jsem si uvědomovala, že Bohunka je mnohem víc než postava, protože představuje možnou podobu autorčiny budoucí existence. Spisovatelka se ocitá na životním rozcestí a Bohunka symbolizuje jednu z velmi pravděpodobných variant jejího pozdního stáří, protože jak sama často přiznává, tak hranici stáří překročila již dávno. I když do konstituování Bohunky a jejích promluv (samomluv) výrazně vstupuje autorčin hlas a modelace přítelčinych vzpomínek, domnívám se, že obava z takového způsobu staří je nehraná a tyto prvky tedy neslouží k mystifikaci, ale odhalují další významovou rovinu příběhu.

Výraznou část románu zaujímá popis Bohunčina každodenního života, který je prakticky velmi jednotvárný, omezený mnoha zdravotními obtížemi. Když se Bohunka pomalu pohybuje bytem, přidržuje se stěn a uvědomuje si, že jednoho dne již nebude mít sílu, aby si obstarala základní nákup, spojuje se

⁵⁷ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 204.

⁵⁸ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 258.

⁵⁹ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 252.

⁶⁰ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 204.

⁶¹ ÚČL AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*, s. 204.

Bohunčina žitá realita s obavami Daniely Hodrové. Přestože spisovatelka v několika pasážích referuje o svých zdravotních obtížích, dokonce kvůli nim musela být hospitalizována, stále ji trápí bolesti zad, které ji přivedly do náruče terapeuta Johana a občas upadne ve svém bytě, stále si říkám, že ještě přece není tak stará, aby se tímto strachem musela nechat tolik ovládat. Na druhou stranu chápu její situaci. V životě již zůstala úplně sama, nemá děti, její vyhlídky na novou lásku se stále ztrácejí v proudu vyprávění a ona, která vždy byla všem oporou, bude jednou sama potřebovat pomoc. Připadá mi, že autorčina potřeba psát vychází v posledním románu nejen ze snahy po novém vyvolávání, setkání s těmi, o které přišla, ale také poukazuje na nutnost aktivizovat sebe samu, mít cíl, jehož se bude držet, aby zpomalila vlastní proces odcházení.

Ale Bohunka ve Vyvolávání rozhodně nepředstavuje jen nějakého strašáka. Stejně jako ona pocítila mateřské pouto k Daniele, tak i autorka v ní našla novou příbuznou, netroufám si však tvrdit matku, protože ta je vždy jen jedna. I když jsou její romány plné smrti, nemocí nebo pomalého umírání, často se v nich zmiňuje den a místo úmrtí, přes všechny pasáže o známkách chorob, tak to není jen jednoznačný svět zmaru, protože zde působí síla pomoci. Texty jsou nejen o ztrátě blízkých osob, ale ukazují i péči, s jakou o ně spisovatelka neúnavně pečovala. Myslím si, že její vztah ke starým a nemocným lidem je svým způsobem založen nejen na osobním charakteru a citovém spojení, ale je podpořen i skutečností, že nikdy nebyla matkou, takže své ochránářské, spasitelské a ošetřovatelské pudy nikdy nemohla projevit vůči dětem, všechna její starost se tedy upírala vůči starším rodinným příslušníkům. Do okruhu těchto osob je teď zahrnuta i Bohunka, s níž autorka chodí k lékaři, společně večeří a snaží se jí pomoci ulehčit domácí práce. Především si na ni vždy udělá čas a pozorně naslouchá jejímu vzpomínání na prázdniny u babičky a milovaného otce.

Model obětavé péče o staré a nemocné rodinné členy, který autorka reprezentuje, je mi osobně velmi blízký, neboť i já každý den trávím se svou babičkou. Na vlastní kůži pocítuji tíhu tohoto, v dnešní době pro řadu lidí nepochopitelného, života, přesto bych se nikdy nerozhodla pro větší pohodlí za cenu ztráty její blízkosti.

Bohunka není jen přítelkyně, která je v mnoha ohledech závislá na pomoci své mladší kolegyně. Je to také důstojná intelektuální partnerka, se kterou je možné hovořit o literatuře, historii, výtvarném umění a architektuře, čtenář se prostřednictvím jejich večerních rozhovorů stává pozorovatelem

velmi fundovaného rozboru několika uměleckých děl. Jejich dvojici bychom mohli označit za malý literární klub, který si z románu udělal jakýsi otevřený čtenářský deník. Silným aspektem jejich přátelství je společná profese, Bohunka je jedním z prvních posluchačů a kritiků Vyvolávání, jež u něj na rozdíl od Johana nikdy neusnula. V tomto ohledu autorce nahrazuje Karla Milotu, kterému tato úloha náležela v předcházejících románech.

Je zachycena nejen jako stará a nemohoucí žena, ale je to také nezdolná autorka, která bojuje s postupující slepou a pokouší se dopsat své poslední dílo, s jehož přepisováním jí Hodrová pomáhá. Vyvolávání tedy nereflektuje jen samo sebe, ale stalo se svým způsobem i prací o vzniku Bohunčiny básnické sbírky Rukopis, která v dubnu 2009 získala cenu Magnesia Litera v kategorii kniha roku.⁶²

4. 3. 2. Anita:

V románu se objevilo několik nových prvků, jež v sobě na začátku nesly velký potenciál, který mohl dílu i autorce napomoci vystoupit ze stínu předešlých prací. Bohužel autorka většinu z nich dostatečně nevyužila, takže jimi svůj román ve výsledku nijak neobohatila, ale nechala je zabřednout mezi ostatní staré i novější motivy. A právě symbolem takového nevyužitého potenciálu se pro mne stala tato postava.

Jako jednu z nejzajímavějších nových tváří vidím Anitu, manželku Josefa Hiršala. Joska byl téměř padesát let rozpolcený mezi dvěma ženami, s Bohunkou trávil dny, ale na noc se vždy vrátil domů k Anitě do ulice V Horní Stromce. Tento stav se změnil až po Anitině smrti, kdy se Bohunka přistěhovala k Joskovi, v jeho bytě však zůstala nakonec úplně sama...

Vnímání Anity může zpočátku být dost negativní, protože Hodrová je přítelkyní Bohunky, takže se zmiňuje o tomto milostném trojúhelníku jen z jejího pohledu. Stále se vrací k tomu, jak hrozně musela trpět, když věděla, že láska jejího života smí být osvětlena jen denním světlem, jak moc jej musela milovat, když byla ochotná přistoupit na tento zvláštní stav. Anita je tedy představena jako překážka, která stála v cestě štěstí, jí je dávána všechna vina.

A toto je okamžik, kdy jsem přesvědčena, že autorka měla nějak zasáhnout a nenechat, aby text ovládl tento jednostranný pohled. Daniela Hodrová vždy touží vidět svět novým pohledem, ale v tomto případě se nechala ukolébat osobní zainteresovaností. Jak jsem již řekla, toto je případ tzv. manželského trojúhelníku a trojúhelník má přece vždy tři strany, nikdy to

⁶² <http://www.spisovatele.cz/bohumila-grogerova> (15. 1. 2013)

není jen o jednom člověku, ale o vzájemné interakci mezi zúčastněnými stranami. Já si velice dobře dokážu představit, že by autorka mluvila s Bohunkou a zaznamenala všechny její pocity a životní osudy, ale pak se podívala stejně i na Anitu. Hodrová ji měla vyvolat a pokusit se na situaci podívat i jejíma očima, jako spisovatelka se měla umět vžít i do její postavy. Jsem přesvědčena, že by se tímto postupem otevřela zcela nová linie příběhu této trojice, která by se mohla změnit ve zcela originální konfrontaci dvou tradičně oddělovaných pohledů (manželka vs. milenka), čímž by autorka přispěla nejen svému románu, ale dovolím si tvrdit, že celé literatuře.

V průběhu románu Anita zůstává manželkou Josefa Hiršala, avšak již není zobrazena jen pomocí této úzké charakteristiky, do závěrné části již vstupuje jako úplně nová postava. Židovka, která dokázala přežít pobyt v koncentračním táboře a s pomocí několika dalších žen uprchla z transportu smrti, si zajisté zaslouží náš obdiv. I když Hodrová věnovala tomuto zobrazení jejího životního příběhu jen dvě strany svého románu, dokázala v nich otevřít několik zcela nových a zajímavých témat: milostný příběh v kulisách ghetta, divadlo jako jediný prostředek chvilkového úniku z tamní reality, nezdolné odhodlání a síla ženy; která jsou natolik silná, že by byla schopná dodat knize hledaný nový směr.

Spisovatelka však tuto příležitost nevyužila a celý tento nově vznikající svět rychle opustila, čímž jej dle pravidel své poetiky odsoudila k zániku. Autorka se otočila zády ke kvalitnímu směru, kterým část knihy mohla dál směřovat a vybrala si pro mne zcela nepochopitelnou ruskou cestu. Myslím si, že za tímto nezdarem stála snaha neublížit přítelkyni tím, že by udělala z její sokyně hlavní představitelku linie příběhu, která se prosadila na úkor románu.

4. 3. 3. Jana:

Jana je Johanova sestra, zakletá do podoby věčného dítěte, což v jejím případě znamená, že je mentálně retardovaná. S bratrem se vůbec nestýkají a Hodrová se od něj o její existenci dozvídá jen útržkovité zprávy. Neznámá sestra však probudí v autorce touhu vyvolat ji. V tomto případě vyvolávání neoznačuje proces rozpomínání si, ale je otevřeným přiznáním fabulační hry, v níž vzniká nová postava, která k sobě přitahuje řadu rysů autorčina života.

Nejdříve Jana představuje jen pacientku ústavu pro choromyslné, která se spolu s ostatními musí kvůli zabránění velké citové závislosti na zřízencích stěhovat z jednoho místa na druhé. Autorka zpočátku začne jakoby

vzpomínat, že ji několikrát viděla v parku, když přišla navštívit praradku Emilku, spatřila ji také v zahradě sanatoria, které míjí při cestě do Petrovic.

Záhy se však ženy začnou čím dál víc podobat. Zaprvé je spojuje láska k nedosažitelným partnerům, Daniela miluje ženatého jogína Johana a Jana zřízence Jiřího, který však odmítl vypít podstrčený nápoj lásky. Muži je vnímají jen jako křehké bytosti, které je nutno chránit, často před nimi samotnými, ne jako objekty své touhy. Osobně v tomto spojení vidím i autorčinu snahu poukázat na mnohdy jednobarevné vnímání lásky, na jejíž prožívání přece nevlastní monopol jen mladí a silní.

Obě také velmi lpí na svých „pokladech“. Hodrová je příkladem lidí, kteří hromadí věci, doma a na chalupě má spoustu artefaktů po zemřelých příbuzných, ale nejsou to jen hmatatelné objekty, řadí se k nim totiž i románové předměty (rekvizity), jejichž výčet by byl skoro nekonečný. Janin majetek je podstatně skromnější, je ukryt v zásuvce nočního stolku. Nejdražší je pro ni cínová kulička, kterou neodkládá ani při koupání. Kulička má v sobě magickou moc, láká ji k sobě neznámou silou, představuje most do jiného, možná našeho, světa. Spisovatelka v pozůstalosti zase nachází nástroje k vyvolávání, věří, že každá věc v sobě obsahuje esenci předchozího majitele i auru svého minulého stavu, znamenají pro ni tedy spojnicí se světem zemřelých. Literátka si dává velký pozor, aby žádný z pokladů nezapomněla opakovaně zmínit, protože jejich druhá, tentokrát literární, ztráta by se jí mohla stát osudnou. I Jana se během několika románových scén snaží nalézt kuličku, která se zdá být již nenávratně ztracena. Toto však není příklad lpění materiální společnosti na majetku, ale snaha neztratit spojnicí s jinou realitou, nepropadnout apatii a prázdnotě, která by je pohltila, kdy neměly svůj vlastní způsob úniku.

Autorka se v některých pasážích opravdu velmi dobře vžívala do Jany, hrála ženu, která je společností pro svůj handicap přehlížena, přestože i ona má své sny a bohatý vnitřní život, avšak možnosti, jaké v sobě obsahuje postava takto vymknutá z „normálu“, nebyly nakonec záměrně rozvinuty. Jana zůstala jen rozpracovaným konceptem, který dle mého názoru neměl nikdy směřovat k jejímu zobrazení jako svébytné postavy, vždy měla být jen maskou, novou kulisou, pro život a myšlenky někoho úplně jiného.

5. Smysl:

„Co vlastně je smyslem díla? Odpovědí na tuto otázku existuje bezpočet. Na tom se podílí už dvojznačnost, ne-li mnohoznačnost samého

pojmu smysl, který se pohybuje v rozpětí od myšlenkového obsahu a významu, jímž se završuje významová výstavba díla, až ke smyslu jako svého druhu poselství.“⁶³

Jelikož je Vyvolávání mnohvrstevným otevřeným románem vycházejícím z poetiky postmoderní literatury, není tedy ničím jednoznačným, pevně daným, výrazně záleží na interpretovi a na jeho specifických rysech, v čem bude pro něj konkrétně spočívat smysl díla. Osobně spatřuji smysl této knihy v autorčině reakci na nastalou životní situaci, která je zde pojímána v podobě několika variant, v nichž se odráží, co pro ni kniha znamená, jakým způsobem k ní přistupuje.

5. 1. Vzpomínání a hledání:

Na počátku jsme se domnívala, že smyslem (cílem) Vyvolávání (vyvolávání) je autorčina snaha po vyrovnání se se ztrátou rodiny, zaměřená převážně na její loučení s oběma manželi. Tomuto pohledu nasvědčují sentimentálně, opravdu upřímně lidsky, laděné pasáže, v nichž Hodrová vzpomíná na řadu milých detailů (například Jaroslavova specifická chuze, oblíbený oděv), které má spojeny s milovanými. Avšak toto není klasické vzpomínání, během něhož blízcí na krátký okamžik vystupují v jasnějších konturách z naší paměti, toto je popis života zakletého ve vzpomínkách.

Daniela Hodrová si moc dobře uvědomuje, že je již úplně sama, na co si hrála v Thétě, se stalo skutečností. Představuje typ stárnoucí ženy, která nemá děti, jež by se o ni mohly postarat, nemá manžela, se kterým by se mohla potěšit vzpomínáním, její kolegové a přátelé (např. Vladimír Macura) jsou mrtví, zůstává už jen málo lidí, se kterými může komunikovat reálně i mimo svou knihu.

Cílem lidského života není, abychom zapomněli na všechny, kteří již nenávratně odešli, nikdy se nemůžeme úplně vyrovnat s bolestí, které jsme po jejich ztrátě vystaveni, ale abychom se v sobě snažili tu ohromnou bolest, jež nás celé svírá, utlumit, abychom se posunuli dál. Život je dar, který jsme nedostali proto, abychom truchli, až odejdou ti, kteří nám jej dali, ale abychom ho žili i za ně.

Poetika Daniela Hodrové byla vždy silně spojena s motivem Smrti, všechny její romány jsou o ztrátě někoho blízkého. Ať již skryla smrt své matky do příběhu Nory Kožíškové a svou bolest vtělila do postavy Diviše

⁶³ Hodrová, D. a kol.: ...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století., s. 158.

Paskala, který potom trávil celé dny zavřený v komoře mezi mrtvými bývalými nájemníky, vždy pod touto maskou silně prosvítal autorčin obličej. Autorka se v románu *Vyvolávání* znovu a znovu vrací do nemocničních pokojů, v nichž znovu umírají, není možné určit pokolikáté, všichni její příbuzní. Stále koná tyto trýznivé pouti, neustále se zaobírá myšlenkami, zda jim poskytla vše, co mohla.

Přestože toto dílo působí jako velká autorčina hra, tak popis veškerých pocitů spojených se ztrátou milovaných chápu jako opravdovou a nehranou výpověď, která je podložena její několikanásobnou vlastní zkušeností. A já jako čtenář tuto otevřenost, která na mne z knihy vystupuje, velmi oceňuji.

S ohledem na svůj věk a životní zkušenosti nemohu odsuzovat ženu, která se utápí ve vzpomínkách, je do značné míry paralyzována bolestí, ale stejně jako Hodrová si přeji, aby se dokázala dostat z minulosti, v níž se zasekla, a která zcela pohlcuje její přítomnost. Kniha je v tomto ohledu autorčiným voláním o pomoc.

*„Vtělili se moji blízcí do přítele a nedlouho pak i muže, aby mi byli oporou? Jaroslav měl strach, aby mě nezahubil žal z Karlovy smrti, jak by neměl, když jsem jednou prohlásila, že bych mohla skončit jako Alice Davidovičová...“*⁶⁴ Tento motiv nutné pomoci se objevuje již v závěru Komédie, která končí nadějí na spisovatelčinu záchranu v podobě Jaroslava. Nově na sebe bere podobu Johana. *„...nepřeje si být v mém románu. Jak bych ho však mohla pominout, vždyť kdyby mi nevdechl život, nezačala bych psát tento román?“*⁶⁵ Román, ve kterém se zamýšlí nad způsobem, jakým by chtěla, aby její život pokračoval, zda vůbec chce, aby pokračoval.

*„Johan nemá o mých objevech ani tušení, neví, že mu unikám do klamného světa, od kterého se mě snaží odpoutat, už teď se nedá rozlišit, který je skutečný a který románový, když už jste se od strastiplného světa osvobodila, přitom ne ze své vůle, ztratila jste svoje blízké, tak se do něj nevracejte, radí mi opakovaně, využijte svobodu pro svůj duchovní růst, ale já si vůbec nejsem jista, že se mám odpoutat od tohoto světa, od lidí a od věcí, že bych je všechny měla propustit do říše beztvarosti...“*⁶⁶ I když mám proti Johanovi spoustu výhrad, tak je významným symbolem možnosti, jak žít dál. Po smrti Karla Miloty se začala více scházet s jeho přítelem Jaroslavem, jehož předtím viděla jen několikrát, a se kterým se rozhodla opět začít žít. Johan

⁶⁴ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 12.

⁶⁵ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 12.

⁶⁶ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 47.

rozhodně není jako Karel a Jaroslav, ale je živý, má tedy potenciální sílu k tomu, aby autorku převedl z minulosti do přítomnosti, nasměroval ji do dalšího života.

Ale stejně jako osudy postav ani příběh autorky nemá v tomto smyslu jasné vyznění, nesetkáme se zde s tíženým šťastným koncem.

Vyvolávání je tedy příkladem vývojového románu sledujícího proces utváření autorčiny osobnosti, hledání sebe sami, zobrazuje její pouť za prozatím ne zcela konkrétním cílem. Není vždy nejdůležitější cíl, ale cesta, po které se k němu vydáme. „*Quid enim maius aut fortius, Guam malam fortunam refundere? Co je většího nebo statečnějšího než čelit zlému osudu?*“⁶⁷ Tento citát, který si spisovatelka vypsala z knihy Moudrost starých Římanů, snad ale může být příslibem nové nezdolné síly k životu, který jí postavil do cesty již mnoho překážek.

5. 2. Zpověď:

Autorka se v knize vyznává nejen z nové lásky k Johanovi, ale především se vrací k oběma manželům. Avšak srovnání jednotlivých lásek je spíše sebetrýznivou snahou ospravedlnit (vyzpovídat) se Karlovi z lásky k Jaroslavovi a oběma teď kvůli Johanovi. „...*tak to, Šašku, mezi lidmi chodí, milovala jednoho, když ho strávil mělnický oheň, šest neděl pro něj truchlila, a pak se utěšila láskou k druhému, a když i toho si oheň vzal, neuplynuly ani dva roky, znovu lásku pocítila...*“⁶⁸

Román mi osobně velmi připomíná zpověď vdovy, která bilancuje předchozí společný život, navrácí se k prvním schůzkám, odhaluje tíhu života s nemocným člověkem, stále si něco vyčítá.

„...*popel prvního jsem nechala rozptýlit na Zbraslavi, jak si přál, a popel druhého uchovávám v Hedě v kuchyni, jednou skončí v zemi pod Blaníkem spolu s mým popelem...*“⁶⁹

Příkladem toho, že Vyvolávání je v oblasti osobního života mnohem upřímnější než předchozí práce, je změna pohledu na prvního manžela Karla Milotu. Poprvé se objevil v Thétě, kde zprvu působil jako klasický novomanžel, jenž se zalíbil i autorčinu otci, záhy se však začal proměňovat ve Vladislava Hrachy, který se zavíral na dlouhé hodiny ve svém pokoji. Teprve nyní se tedy dozvídáme, co přesně se s ním dělo. „*Po léta jsem byla svědkem*

⁶⁷ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 278.

⁶⁸ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 27.

⁶⁹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 47.

toho, jak upadá jeho mimořádný intelekt, hyne jeho talent, jak chátrá tělo, které se pozvolna měnilo v trosku... ⁷⁰ Pokud nebyl zobrazen jako nemocný muž, určitá pozornost se přesouvala také na jeho tvorbu, ale o jejich vztahu nikdy napadla konkrétnější zmínka. „...bylo to již příliš dávno, co ji k němu Vladislav Hrach zavedl, na samém počátku jejich známosti, každou sobotu jezdili na výlety, ale ještě spolu nebydleli ani nežili jako muž a žena, jejich sbližování trvalo od zimy do jara, bála se, že po ní Vladislav ani netouží, ačkoli mnohé nasvědčovalo tomu, že je do ní zamilovaný, stejně jako ona do něho...” ⁷¹ Takovouto pasáž bychom v předchozích dílech nikde nenašli, teprve nyní, s odstupem času, je viděn také jinak než jen prizmatem své nemoci.

S Jaroslavem, s Otou Šimáčkem (myslím si, že Jaroslav je jeho pravé křestní jméno, protože Karel se ve Vyvolávání již také nejmenuje Vladislav), se sblížili jen několik měsíců po Milotově smrti a tento stín na jejich vztahu se i dnes autorce stále připomíná. Navzájem se však stali důvody, proč by měli dál žít. Jaroslav, který již na počátku jejich lásky umíral na rakovinu plic, se nehodlal tak lehce vzdát, nechtěl se Smrti poddat, „...hádal se s ní, přemlouval ji...” ⁷² „Dojímalo mě jeho tělo, které si Ta s kosou už třetí rok chystala, vyhublé, zubožené a vznešené v nerovném zápasu.” ⁷³ Pro mne je Jaroslav zosobněním člověka, jenž, i když je nemocný, nerezignoval na život. V tomto směru je kniha určitým poselstvím nejen pro někoho, kdo stojí na stejné straně jako Hodrová, ale i pro ty, kterým už nezbývá moc času.

„Poté, co jsme oné květnové noci, vlastně noc se už přechýlila k ránu, bylo po jedné, s noční sestrou zavinula Jaroslavovo tělo do prostěradla...” ⁷⁴ „...Karla, když ležel pod psacím stolem na koberečku oné prvomájové noci, Valpuržiny noci, a ještě po celý další den, až do deseti hodin večer, kdy se mě konečně dočkal...” ⁷⁵ Dvě věty, které jsou obě o smrti manžela, ale představují zcela jinou manželku. Hodrová rozhodně Karla milovala, dvacet let mu stále po boku, ale nebyla s ním v poslední chvíli jeho života, což si stále klade za vinu. S Jaroslavem intenzivně prožívala několik posledních let nemoci, ale Karel se proměňoval sám a stejně tak i zemřel.

⁷⁰ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 112.

⁷¹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 85.

⁷² Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 86.

⁷³ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 17.

⁷⁴ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 19.

⁷⁵ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 31.

5. 3. Odkaz:

Většina lidí zde po sobě jako svůj odkaz zanechá své děti, v nichž vlastně rodiče budou žít dál a následující generace toto dědictví dále rozšíří. Daniela Hodrová však není matkou, proto se na stránkách svých knih snaží fixovat nejen příběhy svých postav, ale zanechává v nich i sebe samu. Jsme tedy svědky úsilí nejen o to sám nezapomenout, ale také nebýt zapomenut (ztracen). „*Vtahuji je bez jejich svolení, jaká troufalost!, do tance smrti...*“⁷⁶ „*Vím, že tak činím někdy proti jejich vůli nebo bez jejich vědomí, oni se mi přece o takovou věčnost neprosí.*“⁷⁷

„...čím jsme bývali včera, tím nejsme dnes, a čím jsme dnes, tím nebudeme zítra, možná se proměníme v ptáky nebo ve stromy, nebo se staneme slovy, napsanými nebo vytištěnými na papíře, dokud barva nevybledne a papír se nerozpadne...“⁷⁸

6. Přínos díla:

I když jsem se v anotaci knihy *Ztracené děti* setkala s názorem, že autorka nikdy nikoho neopakuje a rozhodně nechce opakovat ani sebe samu, domnívám se, že tento stav částečně opravdu vystihoval vybočení tohoto a předcházejícího románu *Perunův den* z hlavní linie stylu trýznivé trilogie, především zvýrazněním příběhového syžetu, avšak zcela odporuje pohledu na spisovatelčinu zatím poslední práci.

Autorka po svém velmi originálním začátku bohužel zabředla do jisté manýry, ovládající již román *Komedie*, z jejíhož stínu nedokázala ve *Vyvolávání* vystoupit. Jako čtenář, který prošel celým románovým dílem Daniely Hodrové, pociťuji, jak málo toho tato kniha svázaná starými modely, mohla říci. Skoro ve všem připomíná své předchozí kolegy, scénáře zůstávají stejné, mění se jen obsazení smrtelných rolí. Spisovatelka stále zdůrazňuje cykličnost, věčné opakování a návraty k již zdánlivě uzavřeným etapám, poslední román tedy tvoří jen slepou smyčku pro dávno existující postavy a jejich příběhy.

Cílem tohoto románu není primárně snaha o nové zobrazení skutečnosti, nemá výrazně obohacovat autorčinu tvorbu, ale vytváří jen vakuum pro život postav i Daniely Hodrové. „...není divu, že se bojím, aby se svět, v němž se hraje s takovými postavami, nezhroutil, že pociťuji úzkost, aby

⁷⁶ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 11.

⁷⁷ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 45.

⁷⁸ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 171 - 172.

*se někam nepropadl, aby se nerozplynul a já se nerozplynula s ním, stačí, abych jen na jednu z postav, kterou jsem kdysi vyvolala, na delší dobu pozapomněla, bude hynout jako rostlina bez slunce a vody, nejenže ji pak už sotva vzkřísím, propadla se do beztvarého, ale celý svět, který se pokouším budovat, se začne, zprvu nepozorovaně, hroutit...*⁷⁹ Tímto způsobem tedy omlouvá nedostatek nových podnětů a uzavírání románu stále hlouběji do sebe.

Pokud se tedy zamýšlím nad tím, v čem pro současnou českou literární kulturu spočívá přínos *Vyvolávání*, tak jej samozřejmě musím označit za dílo, které zasvěcenou prací s postmoderními prostředky obohacuje a zvýrazňuje tuto linii literatury, podněcující je i otevřenost zobrazení ztráty blízké osoby, avšak toto jsou příklady nejvýraznějších rysů autorčiny poetiky, které v jejích dílech spatřujeme již od počátku 90. let 20. století. Jestliže by tento román byl spisovatelčíným debutem, tak bych se zde dlouze rozepsala o jejím zvláštním vidění světa, pojetí časoprostoru a hlavně vztahu ke smrti, v tomto případě jde však o originální práci, která ovšem v porovnání s mnohaletou autorčinou tvorbou nijak výrazně nepřevyšuje své předchůdce.

⁷⁹ Hodrová, D.: *Vyvolávání*, s. 114.

Závěr:

Na začátku cesty této bakalářské práce stála mladá studentka, která se rozhodla prozkoumat zatím zcela neprobádanou oblast české literatury. Zde na jejím konci bych se nechtěla prohlašovat za expertku na dílo Daniely Hodrové, ale je pravdou, že jsem se velmi detailně seznámila s autorčinou románovou i teoretickou prací. I když jsem se při výběru tématu zpočátku domnívala, že se má práce zaměřit jen na četbu románu *Vyvolávání*, uvědomila jsem si, že by tento pohled neodpovídal povaze knihy, která představuje bilanci nejen spisovatelčina osobního života, ale pokračuje a ohlíží se i na její předchozí literární tvorbu. Pokračování v linii minulých prací je však již neúnosné, dílo se v mnoha ohledech stává jen kopií předchozích textů.

Poprvé jsem poznala, že román nemusí být jen dílo s napínavým příběhem, ale můžeme v něm stejně jako spisovatelka vidět prostor pro zcela nové možnosti vyjádření. Během *Vyvolávání* jsem se seznámila nejen s autorkou Danielou Hodrovou, ale obeznámila jsem se také s postupy postmoderní literatury, tato kniha pro mne v tomto ohledu nepředstavuje jen konkrétní dílo, ale může se stát jistým „odrazovým můstkem“ pro další četbu orientovanou tímto směrem.

Osobně se domnívám, že mne tato práce velmi obohatila a to nemyslím jen po stránce čtenářské a teoretické, ale také na mne promluvila jako osobní zpověď člověka, který ztratil milované osoby a rodinné zázemí. Na první pohled by se mohlo zdát, že autorčina životní situace je mi velmi vzdálená, ale i já osobně jsem ve svém životě již zažila ztrátu blízké osoby, s níž se i po několika letech nemohu vnitřně vyrovnat. I když Daniela Hodrová neposkytuje svým čtenářům návod, jak se s takovouto ztrátou vyrovnat, je velmi podstatné, že se o těžké životní situaci nebojí psát. Pozůstali jsou často zatíženi bolestí, se kterou se nemohou nikomu svěřit, ale právě tato autorka je příkladem toho, že člověk v sobě tyto pocity nemusí dusit, ale může jim dát průchod třeba právě prostřednictvím psaní.

Počáteční předpoklad velkého vlivu generačního rozdílu se ukázal v některých ohledech opodstatněný, ale nakonec mne opravdu překvapilo, jak moc jsme si s autorkou podobné. Obě jsme nejen zažily ztrátu blízkého člověka, jíž se vnitřně dlouhodobě zabýváme, ale navíc v současné době pečujeme o dalšího nemocného, který pro nás nepředstavuje jen přítěž, je pro nás i velkým inspiračním vzorem.

Uvědomuji si, že je má práce v mnoha ohledech k dílu a spisovatelce velmi kritická, ale za svým pohledem si stále pevně stojím. Mnoho lidí se domnívá, že někoho a něco kritizovat je snadné, ale pokud vnímáte kritiku jako formu jakési inspirativní úvahy, jak tomu činím já, tak nikdy nemůžete říci, že se vám určitá věc nelíbila a okamžitě ji opustit, ale nad daným bodem se musíte velmi důkladně zamyslet a prostřednictvím své kritiky odhalit nejen slabiny daného přístupu, ale podat také z vašeho pohledu lepší alternativu.

Jsem přesvědčena, že jsem v maximální míře dodržela počáteční předsevzetí a má výpověď byla opravdu upřímná. Nezalekla jsem se vyjádřit svůj kritický názor i před autorkou s dlouholetou literární zkušeností, nikdy jsem se nenechala nekriticky ovlivnit úctou, kterou k ní za překonávání velkých životních zkoušek chovám.

Seznam literatury:

Prameny:

Hodrová, D.: *Vyvolávání*. 1. vydání. Praha: Malvern, 2010.

Sekundární literatura:

Dokoupil, B. & Zelinský, M.: *Slovník české prózy 1945 - 1994*. 1. vydání. Ostrava: Sfinga, 1994.

Hodrová, D. a kol.: *...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*. 1. vydání. Praha: Torst, 2001.

Hodrová, D.: *Místa s tajemstvím. Kapitoly z literární topologie*. 1. vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1994.

Lederbuchová, L.: *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vydání. Jinočany: H & H, 2002.

Lehár, J. a kol.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. doplněné vydání. Praha: Lidové noviny, 2002.

Machala, L.: *Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy*. 1. vydání. Praha: Brána, 2001.

Mocná, D., Peterka J. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vydání. Praha a Litomyšl: Paseka, 2004.

Sochorová, M.: *Kompletní přehled české a světové literatury*. 1. vydání. Havlíčkův Brod: Fragment, 2007.

Ústav pro českou literaturu AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 1. A - L*. 1. vydání. Praha: Brána, 1995.

Ústav pro českou literaturu AV ČR: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945. Díl 2. M - Ž*. 1. vydání. Praha: Brána, 1998.

Zamarovský, V.: *Bohové a hrdinové antických bájí*. 2. vydání. Praha: Rudé právo, 1970.

Internetové zdroje:

[http://life.ihned.cz/?p=030000_d&article\[id\]=53438720](http://life.ihned.cz/?p=030000_d&article[id]=53438720) (15. 9. 2012)

<http://www.franzkafka-soc.cz/cena-franze-kafky/> (12. 2. 2013)

http://www.mkcr.cz/assets/statni_ceny.pdf (18. 1. 2012)

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1242> (18. 1. 2012)

<http://www.spisovatele.cz/bohumila-grogerova> (15. 1. 2013)

<http://www.ucl.cas.cz/cs/aktuality/1218-daniela-hodrova-ziskala-statni-cenu-za-literaturu> (8. 5. 2012)

Abstrakt:

Cílem této bakalářské práce je reflexe vlastní čtenářské zkušenosti s románem Daniely Hodrové *Vyvolávání*. Titul v tomto případě označuje i proces, jímž dílo vznikalo. Autorka vyvolává ze zapomnění zemřelé příbuzné, známé osobnosti i hrdiny předchozích prací, kteří jsou vztahováni do kolotoče fantaskního dění. Moje čtenářská zkušenost není založena pouze na četbě tohoto díla, neboť nepředstavuje zcela samostatný román, ale je dalším článkem autorčina nekončícího životního románu. Práce proto přihlíží také ke spisovatelčině předchozí tvorbě a zohledněny jsou i poznatky z jejích teoretických studií. Daniela Hodrová si svými romány vytvořila velmi osobitý autorský styl ovlivněný postupy postmoderní literatury, její psaní však stále více zabředává do určité manýry, která ovládla i tento román, jenž ve výsledku autorčinu tvorbu nijak zásadně neobohacuje.

Abstract:

The main aspect of the Bachelor's dissertation is to reflect reader's own ideas, experience and to resume Novel 'Vyvolávání' written by Daniela Hodrová. Titul itself describes the process of how the story was created. The Author is trying to bring the attention on forgotten relatives who have sadly passed away, famous people and main characters from her previous work which are all drawn into the world of fantasy. My judgement is not based only on this particular book as it continues to be another creation of author's unfinished life longing Novel. The experience persist to reflect on her previous works and it is based on theoretical studies. Daniela Hodrová has created very personal and individual style in her books which is also influenced by postmodern literature. Her writing is continuing to deepen in the habits, which particularly dominate this novel but does not have any impact on contribution to the story itself.

Klíčová slova:

Čtenářská zkušenost

Daniela Hodrová

Intertextualita

Postavy

Postmoderní literatura

Román

Vyvolávání

Vzpomínky